

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΜΕΘΑΝΩΝ

ΤΟΠΟΣ ΓΙΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΥΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ

**ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΑΝΕΣΤΗΣ ΡΕΚΚΑΣ**

Η ωραία πόλη των Μεθάνων με το λιμάνι και το νησάκι των Αγ. Αναργύρων.
(ΦΩΤ. S. TOBIAS)

Δύο πράγματα ήξερα ως τώρα για τα Μέθανα: το πρώτο, ότι είναι μια από τις διασημότερες λουτροπόλεις της Ελλάδας. Και το δεύτερο, ότι η Χερσόνησος των Μεθάνων μαζί με την Μήλο, τη Σαντορίνη και την Νίσυρο, αποτελεί τμήμα του λεγόμενου "ενεργού ηφαιστειακού τόξου του νοτίου Αιγαίου", που αρχίζει από τον Ισθμό της Κορίνθου και καταλήγει στη Νίσυρο. Όταν λοιπόν έφτασε στα γραφεία μας η πρόσκληση για επίσκεψη και παρουσίαση της περιοχής, δεν δίστασα καθόλου.

Μετά από μια εβδομάδα ολοήμερων περιηγήσεων εγκατέλειπα τον τόπο ενθουσιασμένος με τις ιδιαιτερότητές του και τη φιλοξενία των κατοίκων του.

ΣΤΗ ΓΑΛΗΝΗ ΤΗΣ "ΑΡΣΙΝΟΗΣ"

Η αρχική ωστόσο υποδοχή που επιφυλάσσει σε η πόλη των Μεθάνων στον ανυποψία-στο επισκέπτη δεν είναι ιδιαίτερα ευχάριστη, αφού η είνοδος στην πόλη συνοδεύεται με μια διάχυτη δυσοσμία στην απόσφαιρα. Είναι η χαρακτηριστική έντονη οσμή του υδροθείου που προέρχεται από τις πασίγνωστες θειούχες πηγές που αναβλύζουν από την λεγόμενη "Βρωμολίμνη".

Κατά τον καθηγητή Φυσικής Ελευθέριο Πλατάκη, που στα τέλη της δεκαετίας του 1940 έκανε συστηματικές παρατηρήσεις και μετρήσεις, "αι θερμαί πηγαί των Μεθάνων είναι απότοκοι της ηφαιστείας δράσεως. Το ύδωρ αυτών αναβλύζει εκ διαφόρων ρωγμάτων πετρωμάτων, αφού διέλθει εις αρκετόν βάθος εκ των

ηφαιστειογενών πετρωμάτων και εμπλουτισθεί εξ αυτών δια θερμότητος και διαφόρων συστατικών εις τα οποία οφείλει τας ιαματικάς του ιδιότητας".

Διασχίζουμε την πόλη των Μεθάνων με το γραφικό νησάκι των Αγίων Αναργύρων, την απλόχωρη και ωραία παραλία, το λιμάνι, τα ευπιατόρια, τις καφετερίες και τα ξενοδοχεία. Είναι μια πόλη όμορφη, άνετη και φιλική στον επισκέπτη. Από το κέντρο περίπου ένας δρόμος ανηφορίζει προς το εισαρχικό και σε δύο λεπτά διασχίζει τον συνοικισμό "Δριτσέικα". Αμέσως μετά αποκαλύπτεται μπροστά μια υπέροχη κοιλάδα, το "Θρονί", κατάφυτη με αιμηργαλιές, συκιές, ελιές και μικρά αμπελάκια άριστα καλλιεργημένα. Καθώς την διασχίζουμε, είναι αιδύνατον να υποψιαστούμε το γεωλογικό της παρελθόν. Στην πραγματικότητα όμως

Τα Μέθανα τη νύχτα με τα φώτα της παραλίας αποκτούν μια ιδιαίτερη γραφικότητα.

(ΦΩΤ. S. TOBIAS)

το "Θρονό", όπως και τόσες άλλες μικρές και μεγάλες κοιλάδες στη χερσόνησο, είναι ένας από τους κρατήρες που δημιουργήθηκαν μετά τις εκρήξεις των ηφαιστείων των Μεθάνων.

Πεντέμιση χιλιόμετρα μετά το κέντρο των Μεθάνων μπαίνουμε στα πρώτα σπίτια του "Μεγαλοχωρίου". Αμέσως κατηφορίζουμε αριστερά ακολουθώντας την πινακίδα προς την "Αρχαία Ακρόπολη" και την πολύ διακριτικότερη πινακίδα προς τον ξενώνα "Αρσινόη". Είναι το τέρμα του προορισμού μας, 650 περίπου χιλιόμετρα μακρυά από τη Θεσσαλονίκη.

Ο **Περικλής**, ο **Θανάσης** και η **Ιμβριώτισσα** γυναίκα του **Πεύκα** - με το τόσο αισιοδίστο όνομα - μας καλωσορίζουν στον τόπο τους με μεγάλη εγκαρδιότητα.

- *Για να συνέλθετε από το μακρύ ταξίδι, θα συνιστούσα αρχικά ένα καφεδάκι στη δροσιά, προτείνει η Πεύκα.*

Η δροσιά οφείλεται στη σκιά που ρίχνουν τα κλαδιά του τεράστιου πεύκου, και στον θαλασ-

σινό μαΐστρο που φυσάει ελαφρά από τα βορειοδυτικά και μας μεταφέρει τις πνοές του κώλπου της Επιδαύρου, που χωρίζει τη Χερσόνησο των Μεθάνων από τις ακτές της Τροιζηνίας. Πάνω απ' αυτές τις ακτές εκτείνεται μια επιμήκης οροσειρά, στο υψηλότερο σημείο της οποίας δευτόρευτη η τριγωνική κορυφή "Ορθολίθι", με υψόμετρο 1103 μέτρα.

Στην κατηφορική πλαγιά από τον ξενώνα ως τη θάλασσα, κυριαρχούν με το βαθυπράσινο χρώμα τους αμυγδαλιές, συκιές, αμπελάκια, ελιές και χαρουπιές.

Και παντού πεζούλες και ξερολιθιές, χώμα στεγνό και καφεκόκκινο, τσουρουφλισμένο ανελέητα απ' τον ήμιο. Αν δεν μεσολαβούσε η στενή γλώσσα στεριάς, που σαν φυσικός ομφάλιος λώρος συνδέει τη χερσόνησο των Μεθάνων με τις ακτές της Τροιζηνίας, θα πίστευα ότι βρισκόμουν σε νησί και ιδιαίτερα στη Νίσυρο.

- *Καλώς ορίσατε στη Χερσόνησο των Μεθάνων, λέει ο Σταύρος Κονύβαρης.*

Μόλις έχει σταματήσει το αυτοκίνητό του έξω από τον ξενώνα.

Λάτρης της πεζοπορίας, της ιωτορίας και της φύσης, ο Σταύρος υπήρξε ο κύριος μοχλός, που τούτη τη γαλήνια απογευματινή ώρα αγναντεύω τον κόλπο της Επιδαύρου από τον ξενώνα Αρσινόη.

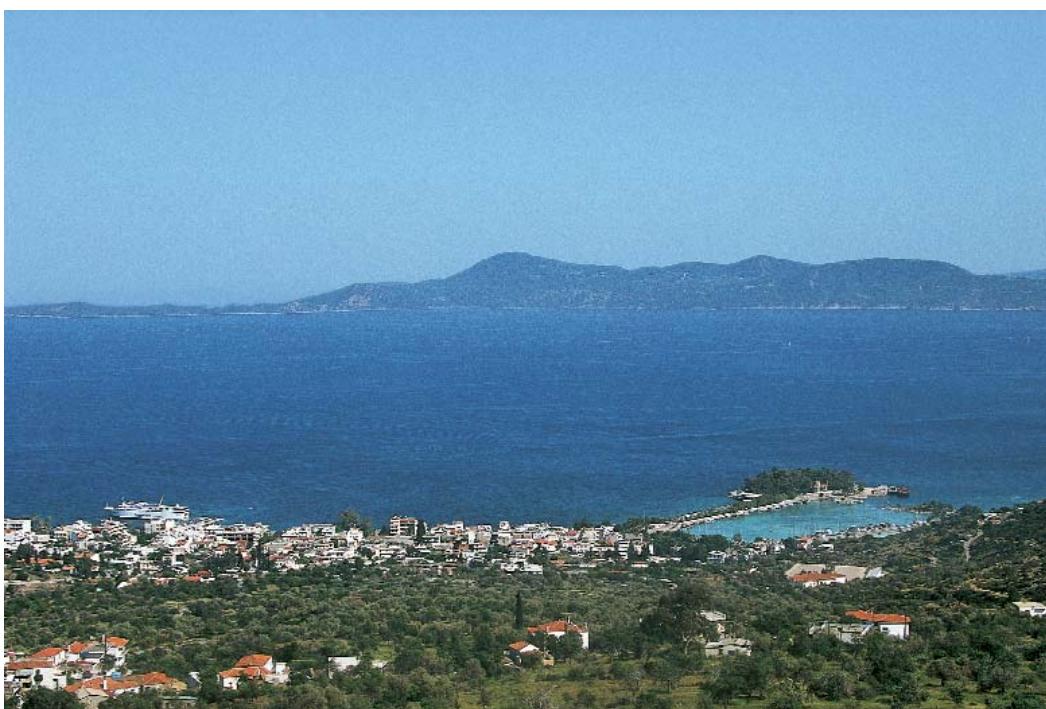
Γεννημένος και μεγαλωμένος στον Πειραιά, απαρνήθηκε νωρίς τα θέλγητρα αλλά και την κοσμοπλημμύρα του μεγάλου λιμανιού και τα τελευταία 25 χρόνια ζει μόνιμα με την οικογένειά του στην κωμόπολη του Γαλατά, απέναντι από τον Πόρο. Εντυπωσιασμένος από τις γεωλογικές ιδιαιτερότητες και το φυσικό περιβάλλον των Μεθάνων άρχισε να εξερευνά συστηματικά και να ανακαλύπτει κρατήρες, τοποθεσίες με ιωτορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον, εγκαταλελειμμένους οικισμούς και ξωκλήσια, παλιά μονοπάτια και ξεχασμένα καλντερόμια.

Στη συντροφιά προστίθεται ο **Θοδωρής Ιωάννου**. Πολυταξιδεμένος στις θάλασσες για χρόνια επέστρεψε και εγκαταστάθηκε μόνιμα με την οικογένειά του στη γενέθλια γη, στον μικρό

οικισμό της **Καμμένης Χώρας**, στα ΒΔ της χερσονήσου. Είναι εκεί, όπου η δράση και τα αποτελέσματα των εκρήξεων του ηφαιστείου είναι πιο εντυπωσιακά και εμφανή από κάθε άλλο σημείο της χερσονήσου των Μεθάνων. Φανατικός λάτρης του τόπου του, ο Θοδωρής έχει στήσει υχεδόν με τα ίδια του τα χέρια μια δραστηριότητα υπηρεσιών ευτίασης στους πολυνόριθμους επισκέπτες του ηφαιστείου.

Μοναδικός απόν τη συντροφιά είναι ο **Δημήτρης Πάλλης**, που εκδίλωσε την μεγάλη του προθυμία να μας φιλοξενήσει στον ξενώνα του. Γεννημένος στον Πειραιά αλλά με πολλές γενιές προγόνων από την "**Άνω Μούσκα**" και την "**Κουνουπίτσα**" των Μεθάνων, ο Δημήτρης δεν έχει την ευτυχία - εξαιτίας των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων στο μεγάλο λιμάνι - να ζει μόνιμα στην πατρογονική του περιοχή. Για να αντισταθμίσει αυτό το έλειμμα, ανέλαβε πολύ πρόσφατα τον ξενώνα "**Αρσινόη**" και, τουλάχιστον τα Σαββατοκύριακα και τις γιορτές, βρίσκεται κοντά στον τόπο, με τον οποίο είναι δεμένος με τόσες αναμνήσεις.

Τα Μέθανα από ψηλά. Σε πρώτο πλάνο ο συνοικισμός Δριτσέικα.

Στο "Οινοθεραπευτήριο" του Θοδωρή Ιωάννου αντί να αναβλύζει ιαματικό νερό, ρέει κρασάκι και ρετσίνα.

Οι εγκαταστάσεις της Αρσινόης αποτελούνται από δύο ανεξάρτητα οικήματα. Στο πρώτο, που χρησιμεύει ως αίθουσα εστίασης, στεγάζετο μέχρι το 1960 το παλιό Δημοτικό Σχολείο του Μεγαλοχωρίου, ενώ στο δευτέρο οίκημα με τα διαμερίσματα διαμονής, λειτουργούσε ως τη δεκαετία του '80 το νεώτερο Σχολείο. Ο Δημήτρης πήρε τα δύο άψυχα κτίρια και, με πολύ μεράκι, γούστο και προσωπική εργασία, τα μεταμόρφωσε. Τα έξι διαμερίσματα είναι διώροφα με εισωτερική σκάλα και μπορούν να φιλοξενήσουν τέσσερα άτομα.

Όλα είναι εξοπλισμένα με πολύ καλής ποιότητας επίπλωση, μεγάλο ψυγείο, ηλεκτρικές εστίες, μαγειρικά σκεύη και ευρύχωρο λουτρό με μπανιέρα. Επί πλέον όλα είναι εφοδιασμένα με κεντρική θέρμανση και κλιματισμό. Η μεγαλύτερη όμως πρωτοτυπία των διαμερισμάτων έγκειται στην ονομασία τους. Αντί να τα προσδιορίσει ο Δημήτρης χρησιμοποιώντας απρόσωπους αριθμούς από το 1 έως το 6, προτίμησε να τους δώσει τις ονομασίες ισάριθ-

μων ποιημάτων από τις συλλογές διάσημων Ελλήνων ποιητών. Έτσι στις πόρτες τους είναι φιλοτεχνημένα τα ονόματα "Ηλιάτορας", από το ποίημα "Ο ήλιος ο ηλιάτορας" του Ελύτη, "Άνθη πέτρας" από το ομώνυμο ποίημα του Σεφέρη, "Μελτέμι" από το αντίστοιχο ποίημα του Προβελέγγιου, "Μαραμπού" από το πασίγνωστο ποίημα του Καββαδία, "Ιθάκη" από το κορυφαίο ποίημα του Καβάφη και "Πρωνό Αστρο" από το ομώνυμο ποίημα του Ρίτσου. Σε κάθε διαμερίσμα υπάρχουν καλαίσθητα αντίγραφα των αντίστοιχων ποιημάτων.

Οι ευχάριστες όμως εκπλήξεις για τους επισκέπτες της Αρσινόης δεν έχουν τελειώσει ακόμη. Στο ξύλινο τραπέζακι κάθε διαμερίσματος υπάρχει - για καλωσόρισμα - μια μικρή φιάλη με ντόπιο κρασί, ένα καινούργιο καλούντιμενο μολύβι και ένα καλαίσθητο σημειωματάριο με το σήμα του ξενώνα. Υπάρχει επίσης ένα ενημερωτικό σημείωμα για τη χερσόνησο των Μεθάνων και το Μεγαλοχώρι, καθώς και ένα πεζοπορικό οδοιπορικό για την

ενδοχώρα με καταποιητικό σκαρίφημα. Πράγματα απλά και ελάχιστα δαπανηρά, που αποδεικνύουν όμως την ευαισθησία και το ενδιαφέρον του Δημήτρη, τόσο για τον τόπο όσο και για τους επισκέπτες του.

Η νύχτα του Μάη κάτω απ' το μεγάλο πεύκο προχωράει, ο μαΐστρος γίνεται όλο και πιο δροσερός ολόγυρά μας. Κανείς ωστόσο δεν είναι διατεθειμένος να στερηθεί το προνόμιο αυτής της μαγιάτικης νύχτας, όταν μάλιστα απόψε βρίσκεται σε εξέλεξη η έκλεψη σελήνης.

Χτυπάει το τηλέφωνο. Είναι ο Δημήτρης Πάλλης από τον Πειραιά. Προσπαθώ να του περιγράψω συνοπτικά τις στιγμές που ζει η συντροφιά μας στον ξενώνα του.

-Σας καλοτυχίζω, μου λέει. Πίστεψέ με, πως, αν και με κυκλώνει αυτή την ώρα το τουμέντο, είμαι νοερά κοντά σας, πίνω κρασάκι κάτω από το πεύκο και βλέπω απέναντί μου το φεγγάρι. Θα κάνω τ' αδύνατα δυνατά σε δυο μέρες να είμαι εκεί.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟ ΤΩΝ ΜΕΘΑΝΩΝ

Δεκάδες μικροπούλια - ιπίνοι, φλώροι, καρδερίνες - αθέατα μέσα στα κλαδιά των γύρω δέντρων, μας ξυπνούν από τα χαράματα με την ποικιλία των κελαηδημάτων τους. Είναι ένα απαράμιλλο φυσικό ξυπνητήρι, που θα έχουμε την πολυτέλεια να μας ξυπνάει αβίαστα κάθε πρωί όλες τις μέρες της παραμονής μας στην Αρσινόη.

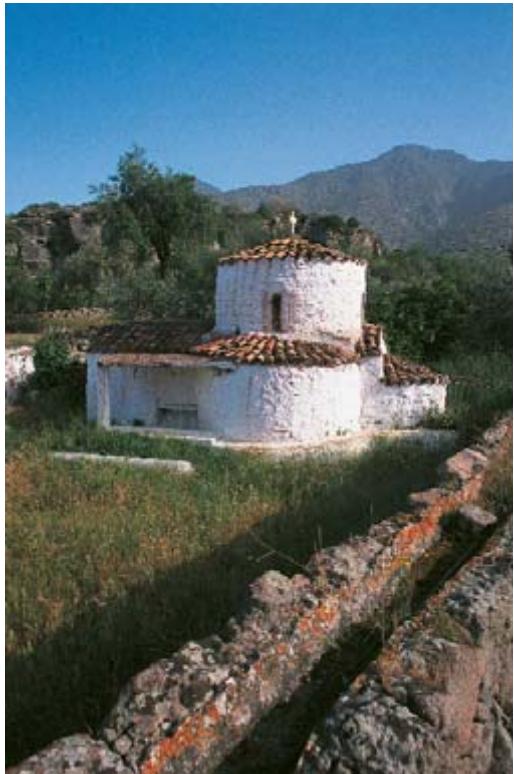
Το **Μεγαλοχώρι** και το διπλανό μικρότερό του **Μεγαλοποτάμι** είναι δύο προνομιούχοι οικισμοί. Χτισμένοι αμφιθεατρικά στις Ν-ΝΔ υπώρειες της "Χελώνας", που με υψόμετρο 740 μ. είναι η υψηλότερη κορυφή της χερσονήσου, δεσπόζονταν σ' όλο τον κόλπο της Επιδαύρου και στα βουνά της Τροιζηνίας. Η τοιχοποιία των παλαιότερων ιπιτιών βασίζεται σε καλοδουλεμένη ηφαιστειακή πέτρα που αφθονεί παντού, τις τελευταίες δύμας δεκαετίες τα σύγχρονα οικήματα έχουν σε μεγάλο βαθμό παρεκκλίνει από την αρχιτεκτονική παράδοση. Δίπλα από την είσοδο του ξενώνα κατηφορίζει απότομα ένας τοιμεντόδορμος που, μετά από 800μ., καταλήγει στην ακτή. Πριν από την ακτή, ανάμεσα σε ελιές και λεμονιές, προβάλλει το ολόλευκο εξωκλήσι του **Αγίου Νικο-**

λάου. Ο ναΐσκος είναι σταυροειδής με τρούλο, χτισμένος με χοντρούς πέτρινους τοίχους, που, όπως είναι αυθεντοχρισμένοι δεν αποκαλύπτουν λεπτομέρειες της παμπάλαιας τοιχοποιίας τους. Ένα χαμηλό πορτάκι και εππάνω σκαλοπάτια μας οδηγούν στο μικροσκοπικό και λιτό εσωτερικό. Αν και κάτω από το έδαφος, το εσωτερικό του ναΐσκου είναι ευδιάκριτο από το διάχυτο πρωινό φως που εισχωρεί από την ανοιχτή πορτούλα και από τα μακρόστενα ανοίγματα στη βάση του τρούλου που θυμίζουν πολεμίστρες. Στους τοίχους δεν υπάρχουν τοιχογραφίες εκτός από ελάχιστα αδιόρατα ίχνη.

Μερικά μέτρα απέναντι από τον ναΐσκο προβάλλει μέσα από το έδαφος μια στέρνα νερού με στόμιο κυκλικό διαμέτρου ενός περίπου μέτρου. Το στόμιο είναι έξοχα κατασκευασμένο από συμπαγή λαξευτή πέτρα, ενώ κάτω από την επιφάνεια του εδάφους η εξαιρετική

**Τμήμα εσωτερικού του Ξενώνα "ΑΡΣΙΝΟΗ".
Η εσωτερική σκάλα και η ξύλινη οροφή
χαρίζουν μια ιδιαίτερη αίσθηση
ευρυχωρίας.**

Στα Μεσοελλαδικά χρόνια υπάρχει κενό. Στα Μυκηναϊκά όμως χρόνια τα Μέθανα έφτασαν σε μεγάλη ακμή. Αυτό επιβεβαιώνεται από τα ευρήματα της Ακρόπολης των Μεθάνων στο Μεγαλοχώρι, από την κοιλάδα "Θρονί", όπου βρέθηκε λίθινος θρόνος, υπαιθριο ιερό και οικισμός, από τα ευρήματα στην κορυφή της Χελώνας αλλά κυρίως από την πρόσφατη εντυπωσιακή ανακάλυψη της αρχαιολόγου **Ελένης Κονσολάκη**, μυκηναϊκού ιερού και οικισμού στον Αγ. Κων/νο.

Στην αρχαϊκή εποχή φαίνεται ότι τα Μέθανα δεν ανήκουν στην Τροιζήνα αλλά ήταν σύμμαχοι του Άργους. Στα κλασικά όμως χρόνια τα Μέθανα συμμαχούν με τη γειτονική Τροιζήνα και ακολουθούν τις τύχες της. Έτοι το 425 π.Χ., κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο, οι Αθηναίοι αποσπούν τα Μέθανα από τους Τροιζηνίους και χτίζουν στον ισθμό ένα οχυρό. Στη διάρκεια του 3ου π.Χ. αιώνα τα Μέθανα περιέρχονται στην εξουσία των Πτολεμαίων

Το γραφικότατο και παρπάλαιο εκκλησάκι του Αγ. Νικολάου, με το αρδευτικό κανάλι και τη στέρνα του.

πετρόχτιστη κατασκευή συνεχίζεται τετράγωνη και καταλήγει σχεδόν πέντε μέτρα χαμηλότερα σε πυθμένα χωρίς νερό.

150 περίπου μέτρα στα Β.Δ του Αγ. Νικολάου ορθώνεται ένας λοφίσκος. Ανάμεσα στην πυκνότατη βλάστηση που τον περιβάλλει διακρίνονται καθαρά τμήματα αρχαίας οχύρωσης. Είναι το περίφημο **"Παλαιόκαστρο"**, η **"Αρχαία Ακρόπολη"**, που αποτελεί τη σημαντικότερη και παλαιότερη αρχαιολογική θέση της χερσονήσου των Μεθάνων, αφού έχει κατοικηθεί 5.000 χρόνια π.Χ., από τη Μέση Νεολιθική περίοδο.

Παραμερίζοντας τα πυκνά κλαδιά και χόρτα που έχουν εξαφανίσει το μονοπάτι θαυμάζουμε τα μεταγενέστερα τείχη της Κλασικής και Ελληνιστικής περιόδου, που διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση. Για την κατασκευή τους έχουν χρησιμοποιηθεί μεγάλοι ογκόλιθοι από σκουρόχρωμο ηφαιστειακό πέτρωμα, τόσο άριστα λαξευμένοι και συναρμοισμένοι μεταξύ τους, ώστε η χρήση κονιάματος είναι περιπτή. Τα Μέθανα κατοικήθηκαν ήδη από τα Νεολιθικά χρόνια, ενώ η κατοίκηση συνεχίστηκε πυκνότερα και στα Πρωτοελλαδικά χρόνια.

της Αιγύπτου, που τα μετονομάζουν σε "Αρσινόη την εν τη Πελοποννήσῳ", προς τιμήν της αιδελφής του Πτολεμαίου Φιλάδελφου.

Η εξουσία των Πτολεμαίων τελειώνει το 145 π.Χ. με την είσοδο των Ρωμαίων στην Ελλάδα. Στους Βυζαντινούς χρόνους η Τροιζήνα μαζί με τα Μέθανα ανήκουν στην "Επαρχία της Ελλάδος" που περιλάμβανε 79 πόλεις. Τέλος στους νεώτερους χρόνους η ευρύτερη περιοχή είναι γνωστή από την Γ'. Εθνοσυνέλευση, που ξεκίνησε στις 18 Ιανουαρίου του 1827 στην Ερμιόνη και ολοκληρώθηκε στην Τροιζήνα με την ψήφιση του **Πρώτου Πολιτικού Συντάγματος της Ελλάδος**.

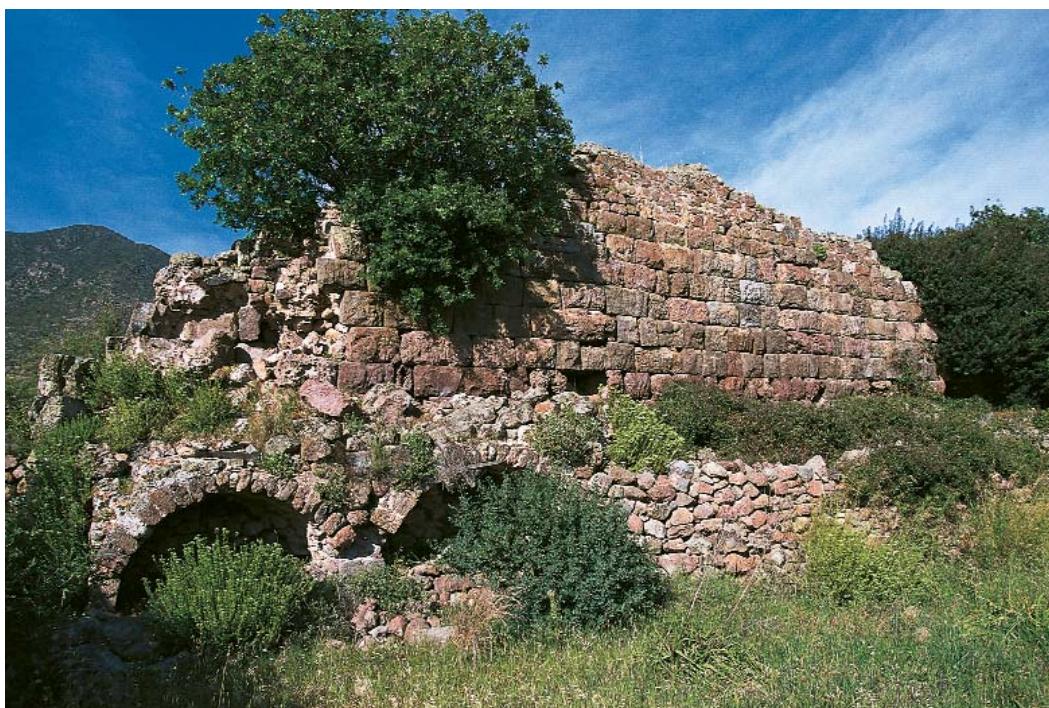
Κάτω από το Παλαιόκαστρο αρχίζει ο παραθαλάσσιος ασφαλτοστρωμένος δρόμος που καταλήγει μετά από λίγο στον οικισμό **Βαθύ**. Όλη αυτή η παραλία περιλαμβάνει στη σειρά γραφικότατα ταβερνάκια δίπλα στη θάλασσα, ενοικιαζόμενα δωμάτια με άμεση θέα στον κόλπο της Επιδαύρου, αυλές με λουλούδια και περιβολάκια, καθώς και συνεχόμενες κατοικίες που είναι ως επί το πλείστον αισθετο-

χωισμένες, κάποιες όμως είναι κατασκευασμένες παραδοσιακά και αποκαλύπτουν τη θαυμάσια τοιχοποιία τους με την λαξευτή ηφαιστειακή πέτρα. Η είνοδος βέβαια των λουσιμένων στη θάλασσα δεν παρέχει την ευκολία πρόσβασης μιας αιμιώδους παραλίας, αφού η άκρη της ακτής είναι στρωμένη με ηφαιστειακές αρκούλες. Άλλωστε ελάχιστες είναι οι αιμιωδερές παραλίες στην ακτογραμμή της χερσονήσου των Μεθάνων.

Ωραίες εικόνες με γραφικές ανθρώπινες στιγμές αντικρύζουν τα μάτια μας σ' όλη τη διάρκεια της παραθαλάσσιας περιπλάνησής μας. Αρχικά συναντάμε τον **Γιάννη Πάλλη**, που έχει το ταβερνάκι του μπροστά στη θάλασσα, κάτω από το Παλαιόκαστρο. Τον βρίσκουμε να περιποιείται το βιολογικό περιβολάκι του, που το καλοκαίρι προμηθεύει με φρέσκα λαχανικά τους πελάτες της ταβέρνας.

Λίγο πιο κάτω, σ' ένα μικροσκοπικό αλιευτικό καταφύγιο με λιμενοβραχίονα από πέτρα, είναι αραγμένη μια ψαρόβαρκα. Ο ηλικιωμένος ψαράς κάνει τις τελευταίες ετοιμασίες για

Τμήμα της τείχισης της Αρχαίας Ακρόπολης των Μεθάνων, με το έξοχο ισοδομικό σύστημα της τοιχοποιίας του.

Η θαυμάσια παραλία και τμήμα του παραθαλάσσιου οικισμού Βαθύ.

το ψάρεμα. Μας αντιγυρίζει ευγενικά την "καλημέρα", μέσα σε λίγα λεπτά λύνει τους κάβους, ακούγεται ο γνώριμος ωυθμικός ίχος της πετρελαιομηχανής και η βάρκα ανοίγεται αργά στον κόλπο της Επιδαύρου.

Σ' ένα σημείο της παραλίας συναντάμε μια φαρόβαρκα, τραβηγμένη εξω απ' το νερό πάνω στους τάκους της. Τη στιγμή που πλησιάζουμε ενένα ηλικιωμένος ναυτικός με το πινέλο στο χέρι βάφει με ιδιαίτερη επιμέλεια τα πλαϊνά του σκάφους. Ετοιμάζουμε βιαστικά τις φωτογραφικές μας μηχανές.

- Θα σας πείραζε να σας φωτογραφίσουμε, έτσι όπως βάφετε το σκάφος;

- Γιατί να με πειράζει παλικάρι μου; Έτσι κι αλλιώς είναι κάτι που το κάνω απ' αγάπη. Κάντε λοιπόν τη δουλειά σας, όπως κι εγώ κάνω τη δική μου.

Αργότερα ο άντρας της Πεύκας ο Θανάσης, που είναι καραβομαραγκός, μας πληροφορεί πως ο συμπαθής ναυτικός είναι ο καπτάν-Λεωνίδας Λέκκας, που το επόμενο πρωί θα φέρει τη

βάρκα του στη θάλασσα, μετά τις εργασίες συντήρησης που την κρατούσαν στη στεριά.

- Αν έχετε χρόνο, ελάτε να παρακολουθήσετε, έχει ενδιαφέρον, προτείνει ο Θανάσης. Περνάμε μπροστά από ένα σπίτι, που την αυλή του χωρίζει από τη θάλασσα ο δρόμος. Δύο άντρες, ο ένας πλάι στον άλλον, είναι σκυμμένοι πάνω από τα δίχτυα τους.

- Καλημέρα, πώς τα πολεμάτε βρε παιδιά;

- Πώς να τα πολεμάμε, κονύραση και ταλαιπωρία, μας λέει ο γηραιότερος.

- Τι μαστορεύετε στα δίχτυα; επιμένω.

- Τα αρματώνουμε και τα ετοιμάζουμε για μπακαλιάρο. Κοπιάστε όμως να πούμε μιά κονθέντα.

Ο κυρ-Αντρέας Λάμπρου και ο γιος του Γιάννης αισχολούνται επαγγελματικά πολλά χρόνια με το ψάρεμα, έχουν κι αυτοί να μας πουν τις δικές τους ιστορίες, γεμάτες άλλοτε με καλές φωριές και άλλοτε με απυχίες. Δίπλα στα δίχτυα βρίσκεται μια παμπάλαια και ογκώδης πετρελαιομηχανή θαλάσσης. Μου την δείχνει ο

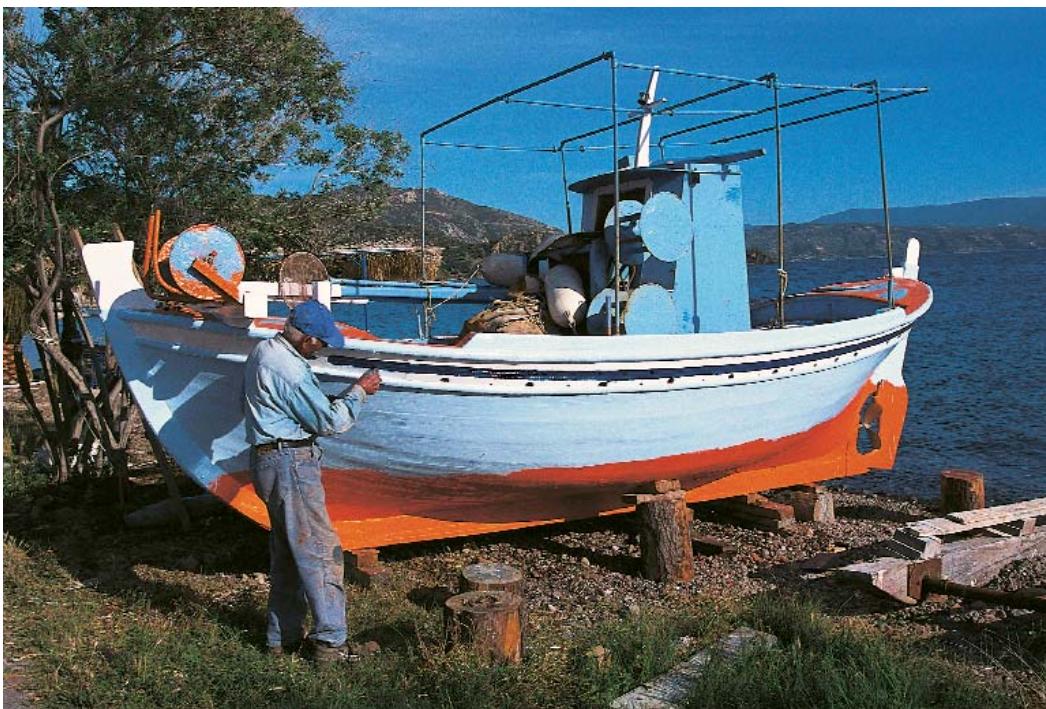
κυριο-Αντρέας με περηφάνια. Διαβάζω στον κορμό της την εταιρεία και την χρονολογία κατασκευής. Είναι κατασκευασμένη το 1960 στην Ελλάδα και η ιπποδύναμη της φτάνει τους 15 ίππους.

- Το αγαπάω πολύ αυτό το σίδερο που βλέπεις. Ήταν πιστός σύντροφος για πολλές δεκαετίες. Στα χρόνια της έδινε 9 μίλια δρόμο σε δεκάμετρο Σπετσιώτικο σκαφό. Για μένα είναι κειμήλιο, θα μείνει για πάντα εδώ μπροστά στη θάλασσα, να γερνάει σαν συνταξιούχος καπετάνιος. Εγώ, αν και πέρασαν τα χρόνια, το παλεύω ακόμα με τη βοήθεια του Γιάννη.

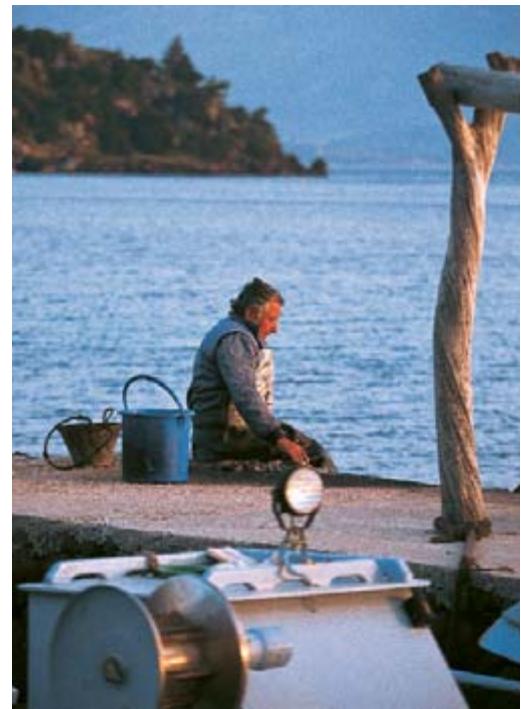
Αφήνουμε τους καλούς ανθρώπους στις δουλειές τους, χαιρετάμε έναν φαρά που χτυπάει υπομονετικά στον τυμεντένιο μόλο τα χταπόδια του και, μετά από ένα χιλιόμετρο περίπου, φτάνουμε στο Βαθύ. Ο μικρός οικισμός έχει αναπτυχθεί περιμετρικά του ασφαλέστατου λιμανιού, που φιλοξενεί στα ήρεμα νερά του, από βάρκες και ψαροκάΐκα μέχρι σκάφη αναψυχής πολυτελέστατα. Λόγω της ασφάλειας που παρέχει αλλά και της γρήγορης

πρόσβασης από τον Πειραιά, το Βαθύ είναι πολύ δημοφιλής προορισμός, όχι μόνον κατά την θερινή περίοδο αλλά και τα Σαββατούριακα και τις αργίες όλου του χρόνου. Ήταν επόμενο λοιπόν να αναπτυχθεί μια αξιόλογη για τα δεδομένα του μικρού οικισμού - τουριστική υποδομή που περιλαμβάνει ταβερνούλες και ενοικιαζόμενα δωμάτια που τα τελευταία χρόνια πολλαπλασιάζονται με ταχύτατους ρυθμούς, και έχουν αλλοιώσει σ' ένα βαθμό τη γραφικότητα του οικισμού. Στις ψαροταβέρνες όμως του λιμανιού είναι πάντα διαθέσιμο φρεσκότατο ντόπιο ψάρι, που βγάζουν καθημερινά τα ψαροκάΐκα. Σε μια μάλιστα απ' αυτές - στην ψαροταβέρνα του "Τζίμη" στο κέντρο του λιμανιού - έχει κανείς τη δυνατότητα να γευτεί και ψάρια, που τα τελευταία χρόνια σπανίζουν όλο και περισσότερο από τις Ελληνικές θάλασσες όπως ροφούς, στείρες, σφυρίδες και συναγρίδες, όστρακα, σαργούς και φαγκριά. Το προνόμιο αυτό οφείλεται στην πολύχρονη εμπειρία του Τζίμη στους βυθούς της περιοχής και στην μεγάλη του ικανότητα στο ψαρον-

Ο καπτάν Λεωνίδας - Λέκκας τραβάει με στοργή τις τελευταίες πινελιές στο καϊκάκι του, πριν συναντήσει και πάλι το νερό στον κόλπο της Επιδαύρου.

ΦΩΤ. Θ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ

Καθημερινές εικόνες από τη ζωή των ψαράδων στο "Βαθύ", που φιλοξενεί στο ασφαλέστατο λιμανάκι του ψαρόβαρκες και σκάφη αναψυχής.

Σπίτι έξοχης τοιχοποιίας με λαξευτή ηφαιστειακή πέτρα στον παραθαλάσσιο δρόμο προς το Βαθύ.

τούφεκο. Απλός και με λιγοστές κουβέντες - όπως οι περισσότεροι άνθρωποι της θάλασσας - ο Τζίμης δύσκολα ξανοίγεται στον πρώτο περιστικό και ακόμη δυσκολότερα μιλάει ή κουχιέται για τα αλευτικά του κατορθώματα. Του αρκεί το γεγονός, ότι σχεδόν καθημερινά βρίσκεται σε άμεση επαφή με τον αγαπημένο του κόσμο των βυθών και της οιωπής.

Καθώς απολαμβάνουμε με τον Ανέστη το καφεδάκι μας στο γραφικό λιμανίσιο τοπίο στο Βαθύ, χτυπάει το τηλέφωνο. Σε απόσταση μερικών δεκαδών χιλιομέτρων απ' τα Μέθανα βρίσκεται ο Κύπριος μου **Κώστας** με την οικογένειά του. Ήξερα από καιρό, ότι τον μήνα Μάιο θα περνούσαν τις διακοπές τους στην Ελλάδα, δεν φαντάζόμουν ούτες, ότι θα βρισκόμασταν στα Μέθανα.

-Επιθυμία μας είναι να γνωρίσουμε το ηφαιστειο στα Μέθανα, μου λέει ο Κώστας. Μήπως θα μπορούσαμε να πάμε μαζί;

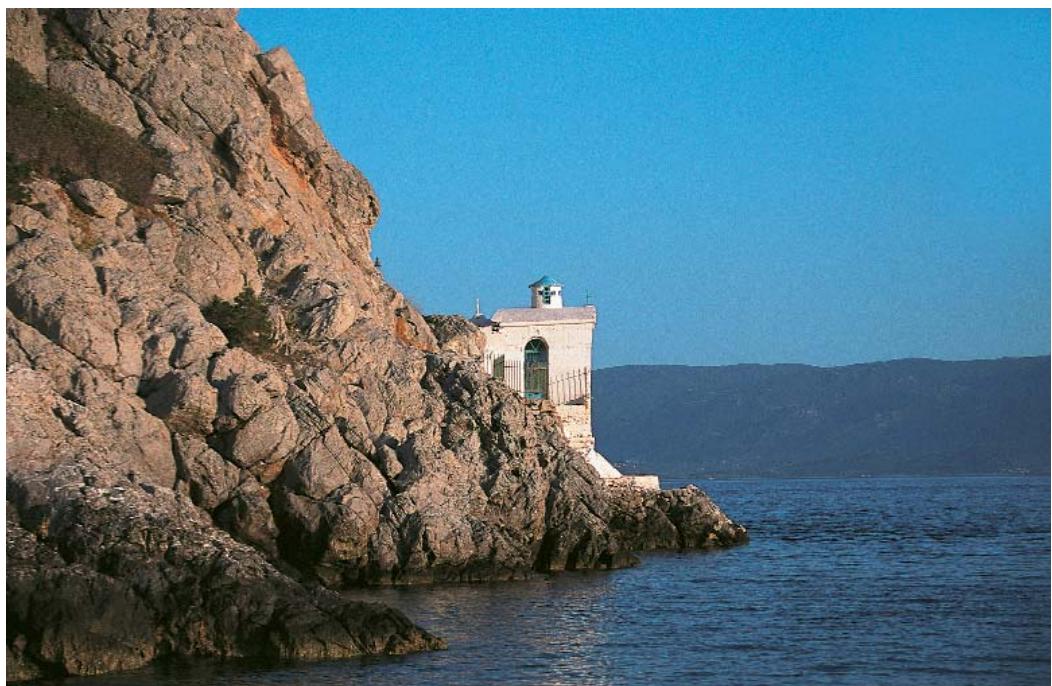
Θα ήταν αδύνατον να έχω την παραμικρή αντίρρηση, άλλωστε το ηφαιστειο ήταν στις προτεραιότητές μας.

ΣΤΟ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ ΤΗΣ ΚΑΜΜΕΝΗΣ ΧΩΡΑΣ

Μετά από 4 χρόνια αγκαλιαζόμαστε με τους αδελφούς Κυπρίους. Ο μόλις μερικών μηνών **Στρατούλης** που είχαμε γνωρίσει στην Κύπρο είναι τώρα ένα ζωηρό αγοράκι 4 ετών, ενώ το νεώτερο μέλος της οικογένειας είναι η μικρούλα **Φωτεινή**, δύο ετών. Ο **Κώστας** και η **Μαρία** είναι όπως τους ήξερα, πάντα χαμογελαστοί και ανοιχτόκαρδοι αλλά και αισιόδοξοι για το μέλλον της πατρίδας τους. Τηλεφωνώ στον Σταύρο Κούβαρη. Δεν διστάζει να εγκαταλείψει τις δουλειές του στο Γαλατά, να διανύσει τα 30 χιλιόμετρα που μας χωρίζουν και να έρθει να μας συναντήσει στην Αρσινόη, αναλαμβάνοντας το όρλο ξεναγού. Παίρνουμε όλοι το δρόμο προς το Βαθύ και αιμέως μετά ανηφορίζουμε την ακτογραμμή. Είναι μια ωραία διαδρομή που διασχίζει πευκοδάση, ενώ χαμηλά αποκαλύπτεται η θεαματική βραχώδης ακροθαλασσιά με αρκετούς ενδιάμεσους κολπίσκους. Στο τέρμα της ακτογραμμής δειπόζει το

Η θεαματική Δ-ΒΔ ακτογραμμή. Λευκό και απέριττο κόσμημα στην άκρη του κάβου το εξωκκλήσι της "Κρασοπαναγιάς", που, σύμφωνα με την παράδοση, χτίστηκε με κρασί, μετά από τάμα κάποιου διασωθέντος ναυτικού.

βιορειοδυτικότερο σημείο της Χερσονήσου των Μεθάνων, το βραχώδες ακρωτήρι της "**Κρασοπαναγιάς**" με το ομώνυμο εξωκλήσι υκαλωμένο πάνω από τη θάλασσα. Πολύ γρήγορα παίρνουμε κατεύθυνση προς το εισωτερικό και σε λίγα λεπτά εμφανίζεται η στενή κοιλάδα με τα πρώτα σπίτια της **Καμμένης Χώρας**. Το χωριούδικό, που οι ντόπιοι συνηθίζουν ν' αποκαλούν "Καμμένη Χώρα", είναι χτισμένο στους πρόποδες του λόφου του ηφαιστείου, στην κατάληξη μιας απότομης πλαγιάς κατάνυπαρτης από αναρίθμητους όγκους λάβας.

Διασχίζουμε το μακρόστενο χωριό και μετά από ένα χιλιόμετρο η άσφαλτος τελειώνει, δίνει τη θέση της σε χωματόδρομο, που ανηφορίζει απότομα προς το ορεινό εισωτερικό της χερσονήσου. Στο σημείο ακριβώς αυτό βρίσκεται η δεύτερη - και πιο πρωτότυπη - δραστηριότητα του Θοδωρή, ένα πανέμορφο καλυβάκι, κατασκευασμένο από τον ίδιο με κορμούς πεύκων σε υπερυψωμένη θέση πάνω από το δρόμο. Εδώ ο φίλος μας παρέχει πληροφορίες αλλά και καφέ, μπύρα και αναψυκτικά στους επισκέπτες, που επιστρέφουν ξαναμένοι από τη διαδρομή τους στο ηφαίστειο. Απέναντι ακριβώς από το καλυβάκι διακρίνεται η αρχή του μονοπατιού με την σχετική πινακίδα προς το ηφαίστειο.

- Τα παιδάκια θα μείνουν εδώ με τη μαμά τους; ρωτάει τον Κώστα ο Σταύρος.

- Όχι βέβαια, απαντάει κατηγορηματικά ο φίλος μου, όλη η οικογένεια θ' ανέβει στο ηφαίστειο. Εμείς στην Κύπρο περπατάμε.

Το μονοπάτι είναι καλοσχηματισμένο, μετά από λίγο γίνεται ανηφορικό, χωρίς δύμως να παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες. Η διαδρομή ελίσυεται αρχικά ανάμεσα σε πεύκα, πολύ γρήγορα όμως η βλάστηση εμ-

πλουστίζεται με κουμαριές, πουρνάρια και αγριελιές, ευωδιαστά σπάρτα και ανθισμένες λαδανιές. Μέσα σ' αυτή την τόσο ειδυλλιακή φύση παρεμβάλλονται τα προαιώνια υπολείμματα του βίαιου ξεσπάσματος από τα έγκατα της γης. Είναι οι θεαματικοί σχηματισμοί λάβας, σαν πετρωμένα προϊστορικά τέρατα με

Ο οικισμός της "Καμμένης ή Καμμένης Χώρας", χτισμένος στις κατάσπαρτες από λάβα πλαγιές του ηφαιστείου.

παραξένα σχήματα, που με το καφεκόκκινο χρώμα τους δημιουργούν μια ισχυρή αντίθεση με το βαθυγάλανο φόντο του Σαρωνικού στα χαμηλά.

**Με τους Κύπριους φίλους μας στο μονοπάτι για το ηφαίστειο. (Επάνω)
Το φτιαγμένο από πευκόξυλα καλυβάκι - αναψυκτήριο του Θοδωρή, απέναντι από το
μονοπάτι για το ηφαίστειο.**

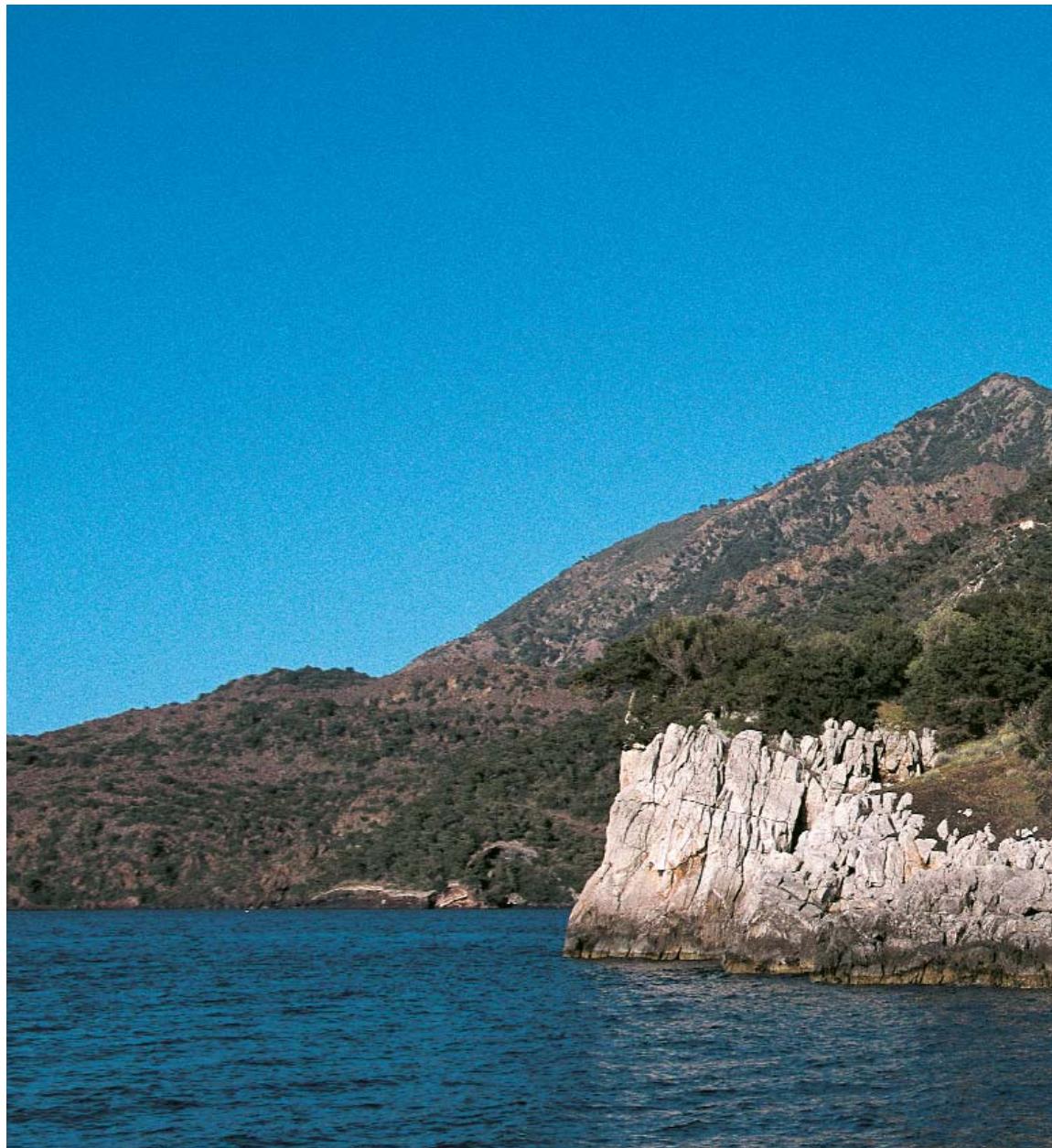

Στο μεταξύ η οικογένεια του Κώστα ανηφορίζει αδιαμαρτύρητα κάτω από τον καυτερό μεσημεριάτικο ήλιο. Ο Στρατούλης χοροπηδάει μπροστά μαζί με τον Σταύρο, ενώ η μικρή Φωτεινή ακολουθεί στο τέλος αργά με τη μητέρα της. Μετά από 20 λεπτά με χαλαρό

βάδισμα, φτάνουμε κάτω ακριβώς από την κορυφή του λόφου του ηφαιστείου, σε υψόμετρο 420 μέτρων. Το σημείο είναι κατάσπαρτο με μεγάλους και ανώμαλους όγκους λάβας, έχει όμως άφθονη βλάστηση και θέα πανοραμική στα νησιά του Σαρωνικού. Ένα δροσερό αεράκι μας ανταμείβει για την προσπάθειά μας, η οικογένεια των Κυπρίων συγκεντρώνεται πανευτυχής κάτω από την ευεργετική σκιά ενός πεύκου.

Βρισκόμαστε λοιπόν στην περιοχή του κρατήρα της Καμμένης χώρας, ενός από τους 30 συνολικά μικρούς και μεγάλους κρατήρες, που είναι διάσπαρτοι στο έδαφος της χερσονήσου των Μεθάνων. Ο καθηγητής Ελ. Πλατάκης αναφέρει σχετικά ότι "εις την χερσόνησον των Μεθάνων ενρίσκονται λείφανα πολλών ηφαιστείων εκρήξεων. Μέχρι τούδε έχουν ανευρεθεί τριάκοντα ηφαιστειακοί κρατήρες. Εκ των κρατήρων τούτων τελευταίοι έδρασαν οι παρά την Καμμένην Χώραν". Αρκετοί αρχαίοι συγγραφείς αναφέρονται στην έκρηξη του ηφαι-

Τμήμα του "Μαύρου Κάβου" κάτω από τις ΒΑ πλαγιές του ηφαιστείου.

στείον των Μεθάνων, όπως ο Στράβωνας, ο Οβίδιος και ο Παυσανίας.

Η ακριβής χρονολογία της έκρηξης δεν είναι γνωστή, πρέπει όμως να συνέβη ανάμεσα στα χρόνια 277-240 π.Χ. που έζησε ο Αντίγονος. Η χερσόνησος βέβαια των Μεθάνων δημιουρ-

γήθηκε από την ηφαιστειακή δραστηριότητα, πολύ νωρίτερα, 11 περίπου εκατομμύρια χρόνια πριν, κατά την "τριτογενή περίοδο".

Μερικά μέτρα από το σημείο που καθόμαστε διακρίνεται μια σχισμή του εδάφους. Ο Σταύρος μας κάνει νόημα να πάμε κοντά του.

Εισχωρούμε με προσοχή και διαπιστώνουμε έκπληκτοι, ότι βρισκόμαστε μέσα σε μια τεράστια ρωγμή. Τα κάθετα σχεδόν τοιχώματά της συγκλίνουν στην οροφή δημιουργώντας μια οξεία γωνία, που η κορυφή της απέχει από το έδαφος τουλάχιστον 15 μέτρα. Το εκπληκτικότερο δύμως είναι, ότι τα τοιχώματα αυτά αποτελούνται από το συμπαγή βράχο, με τόσο λεία επιφάνεια, που μοιάζει να δημιουργήθηκε από

την κύψη γιγάντιου μαχαιριού της φύσης. Με πραγματικό δέος απ' αυτόν τον απίστευτο γεωλογικό σχηματισμό ξαναβγαίνουμε στο φως και παίρνουμε το δρόμο της επιστροφής προς την Καμμένη Χώρα.

- Πρωινά σας αποχαιρετήσουμε, δώστε μας τη χαρά να σας ετοιμάσουμε ένα Κυπριακό φαγητό, λέει ο Κώστας με την επιστροφή μας στην Αρσινόη.

Εντυπωσιακές εικόνες από την κατάσπαρτη με όγκους λάβας γη στο ηφαίστειο των
Μεθάνων. (ΦΩΤ. S. TOBIAS)

Το μεγαλειώδες γεωλογικό ρήγμα με τους κατακόρυφους λείους βράχους, κοντά στην
κορυφή του ηφαιστείου. (Δεξιά) (ΦΩΤ. Θ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ)

Ωραίες στιγμές, με ωραίους ανθρώπους στο εξίσου ωραίο περιβάλλον του Οινοθεραπευτηρίου "Ηφαίστειο" του Θοδωρή Ιωάννου.

Το μεγαλόπρεπο ξενοδοχείο "ΑΙ ΠΗΓΑΙ" στην Βρωμολίμνη των Μεθάνων. (ΦΩΤ. ΣΤ. ΚΟΥΒΑΡΗΣ)

Βγάζει διάφορες πρώτες ώλες από το αυτοκίνητο, η Μαρία μπαίνει στην κουζίνα με την Πεύκα και σε λίγη ώρα, γευματίζουμε όλοι με το υπέροχο Κυπριακό πλιγούρι. Όταν κάποια στιγμή οι φίλοι μας μας αποχαιρετάνε, είναι βέβαιο πως έχουν κερδίσει την αγάπη και την εκτίμηση, δύλων αυτών που τους γνώρισαν στην Αρσινόη.

Το ίδιο βράδυ μας έχει καλεσμένους ο Θοδωρής στην Καμμένη Χώρα, για μια ειδική "θεραπεία" στο "Οινοθεραπευτήριο". Παρά τη ζέστη

της ημέρας η μαγιάτικη νύχτα είναι ψυχρή, το αναμμένο τζάκι είναι ευπρόσδεκτο. Είμαστε μια μεγάλη συντροφιά στην οποία συμμετέχει ο Δήμαρχος Μεθάνων **Χρήστος Πάλλης** και πολλοί άλλοι ωραίοι άνθρωποι. Ο Θοδωρής με τη Δανέζα σύζυγό του **Ντόρτε** μας παρέχουν μια εκπληκτική φιλοξενία με νοστιμώτατα ντόπια κρέατα και άφθονο κρασί. Με τον Δήμαρχο Μεθάνων, συζητάμε πολλά για τον τόπο του που, αν και ελάχιστα γνωρίζουμε ακόμη, μας έχει κερδίσει τόσο με τις γεωλογικές του

ιδιαιτερότητες όσο και με την φιλικότητα και ευγένεια των κατοίκων του. Στο δρόμο για την Αρσινόη αργά τη νύχτα, ένας νεαρός αισβός και μια αλεπού περνάνε για δευτερόλεπτα μπροστά από τα φώτα του αυτοκινήτου, πριν εξαφανιστούν στα σκοτάδια του πευκοδάσους.

ΚΑΤΑ ΜΗΚΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑΣ ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗΣ

Η μέρα ξεκινάει με μια σύντομη περιήγηση στην πόλη των Μεθάνων και με ξεναγό μιας πάντα το Σταύρο Κούβαρη. Πρώτος μιας σταθμός το νησάκι των Αγ. Αναργύρων, απέναντι από τη Βρωμολίμνη, με το θειούχο της περιβάλλον και το επιβλητικό ξενοδοχείο

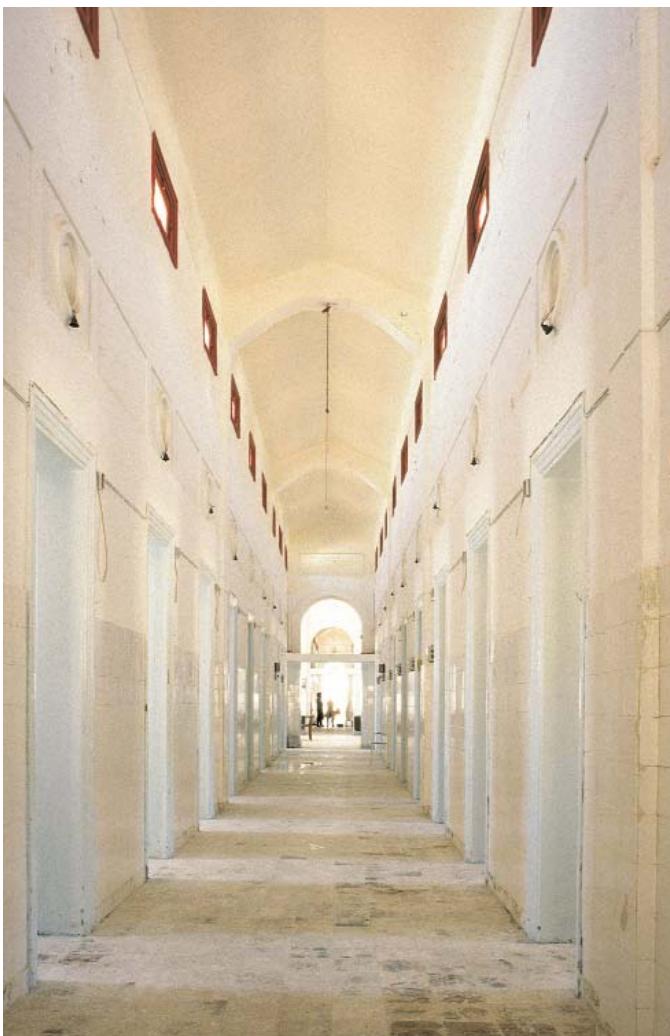
"ΑΙ ΠΗΓΑΙ". Το νησάκι των Αγίων Αναργύρων είναι στην ουσία μια μικρή χερσόνησος, που σήμερα επικοινωνεί με την πόλη των Μεθάνων με δρόμο, ενώ στο παρελθόν συνδέετο με μια στενή λωρίδα άμμου. Σώζεται μεγάλο τμήμα οχυρωματικού περιβόλου Ελληνιστικής εποχής ενώ περιμετρικά υπάρχει η δυνατότητα περιπάτου. Κάποτε η νησίδα ήταν τελείως άδεινδρη, ενώ σήμερα, εκτός από την εκκλησία στο κέντρο, υπάρχει και νεώτερο διασάκι πεύκων, όπου μπορεί να συναντήσει κανείς απομεινάρια αναψυχής της πάλαι ποτέ ακμάζουσας λουτρόπολης.
Οι πρώτες προσπάθειες συστηματικής αξιοποίησης των ιαματικών πηγών ανάγονται στη δεκαετία του 1870. Στις αρχές του 20ου αιώνα ιδιοκτήτης είναι ο γιατρός **Σ. Αλούπης** και, όπως αναφέρετο τότε χαρακτηριστικά, "ο χώρος ηλεκτροφωτίζεται πλουσιότατα".

Το 1906 έγιναν υδροθεραπευτήρια στην πηγή **Διαμαντοπούλου** και το 1912 έγινε το υδροθεραπευτήριο του **Αγ. Νικολάου**. Το 1930 κατασκευάζεται το σύγχρονο **Δημόσιο υδροθεραπευτήριο** και το 1936 το ιδιωτικό "Άγιοι Ανάργυροι".

Οι λουτροπόλεις φτάνοντας στο απόγειο της αίγλης τους αυτή την περίοδο έχουν την τύχη να αποκτήσουν και μερικά από τα καλύτερα δείγματα της μεσοπολεμικής αρχιτεκτονικής.

Το κτίριο "**Zαχαράτου**" στην παραλία είναι χαρακτηριστικό δείγμα αρχιτεκτονικής του μοντέρνου κινήματος.

Απέναντι από τον ΟΤΕ, στην παραλία Λαδά, διασώζονται με μεγάλους φοίνικες μπροστά τους αλλά και με

Εσωτερικό από τα λουτρά του ΕΟΤ

(ΦΩΤ. S. TOBIAS)

Η αμμώδης παραλία της Λιμνιώνας, η ωραιότερη και δημοφιλέστερη πλαζ της Χερσονήσου των Μεθάνων.

εμφανέστατα ίχνη φθοράς δύο επιβλητικά ξενοδοχεία, που άκμασαν κατά τον μεσοπόλεμο. Στη δεκαετία του '60 άρχισε η παρακαμή, με αποτέλεσμα να εγκαταλείφθουν οιοιστικά. Σε απόσταση ενάμιση χιλιομέτρου από την προβλήτα των Μεθάνων ένας παραθαλάσσιος δρόμος τερματίζει μπροστά σ' έναν κολπίσκο. Είναι η παραλία της **Λιμνιώνας**, η ωραιότερη και πιο δημοφιλής πλαζ της χερσονήσου. Ο κόλπος έχει άνοιγμα 200 περίπου μέτρων με νερά πρασινογάλαζα. Σκαλοπάτια οδηγούν στην ακροθαλασσιά που αποτελείται από χοντρή άμμο και λεπτά σκουρόχρωμα βιοτυαλάκια.

Επιστρέφουμε στα Μέθανα και ξεκινάμε την περιήγησή μας στην ανατολική ακτογραμμή, ακολουθώντας από το τέρμα της παραλίας την πινακίδα προς την **Κυψέλη** και τους υπόλοιπους οικισμούς. Διασχίζουμε συνεχόμενους ελαιώνες και μετά από 1,3 χλμ. από την έξοδο των Μεθάνων στρίβουμε για λίγο αριστερά στον λοφίσκο του **Αγ. Κωνσταντίνου**. Εδώ δίπλα στο ομώνυμο εκκλησάκι, η

αρχαιολόγος Ελένη Κονσολάκη εντόπισε και ανέσκαψε έναν προϊστορικό μυκηναϊκό οικισμό (1400-1200 π.Χ.) με ένα από τα καλύτερα διατηρημένα προϊστορικά ιερά το οποίο απέδωσε ευρήματα μεγάλης αρχαιολογικής σημασίας, που τα περισσότερα εκτίθενται στα μουσεία του Πειραιά και του Πόρου.

- Πριν εγκαταλείψουμε την περιοχή, ελάτε δύο λεπτά να σας γνωρίσω τον μπάρμπα - Γιάννη, έναν καταπληκτικό άνθρωπο, που ζει σχεδόν δίπλα στην πόλη σαν ερημίτης, λέει ο Σταύρος. Μετρίου αναστήματος, με βλέμμα διαυγές, λεπτοκαμιωμένος και συμπαθέστατος, ο μπάρμπα - Γιάννης στα ογδόντα του έχει την ευκινησία αγριοκάτσικου. Με συνθήκες απόλυτης λιτότητας ζει σ' ένα ταπεινό αυτοσχέδιο καλυβάκι μέσα στον ελαιώνα, με τα λίγα προβατάκια και τα ζωάκια του. Επιμένει να μας προσφέρει τυρί, γάλα ή ό, τι άλλο έχει. Αρνούμαστε ευγενικά, κουβεντιάζουμε για λίγο μαζί του και τον αποχαιρετάμε.

Συνεχίζουμε προς την ανατολική ακτή τη διαδρομή μας και μετά από 1,5 χλμ. συναντάμε

μια βασική διακλάδωση.

Αριστερά ο δρόμος κατευθύνεται προς το εισατερικό, στους οικισμούς **Κυψέλη, Αγ. Θεόδωροι και Κουνουπίτσα**, ενώ στην ευθεία συνεχίζει παράλληλα με την ακτογραμμή. Ακολουθούμε αυτή τη διαδρομή και μετά από λίγο συναντάμε μια πινακίδα που μας κατευθύνει προς τον αρχαιολογικό χώρο **"ΟΓΑ"**. Μετά από 200μ. συνδυασμού τοιμεντόδρομου και δύσβατου χωματόδρομου καταλήγουμε σ' ένα μικρό ξύλινο κιόσκι. Το τοπίο είναι ερημικό, η γη καλυμμένη με ψηλά χόρτα και αγκάθια, το τραχύ έδαφος είναι οριθετημένο με αλλεπάλληλες πετρόχιτες πεζούλες, που κάποιες έχουν κατασκευασθεί ήδη από τον 19ο αιώνα. Σε απόσταση 250 περίπου μέτρων βρόνιμα από το κιόσκι διακρίνονται στο ανώτερο τμήμα ενός λοφίσκου ίχνη αρχαίας οχύρωσης. Βαδίζοντας με δυσκολία στο ανώμαλο έδαφος και μερικές φορές ψαρφαλώνοντας στις ξερολιθιές, φτάνουμε μετά από ένα ταλαιπωρημένο 8λεπτο στο λόφο.

Η ακρόπολη είναι περίκλειστη με ισχυρή τοιχοποιία. Το πλάτος της οχύρωσης φτάνει τα

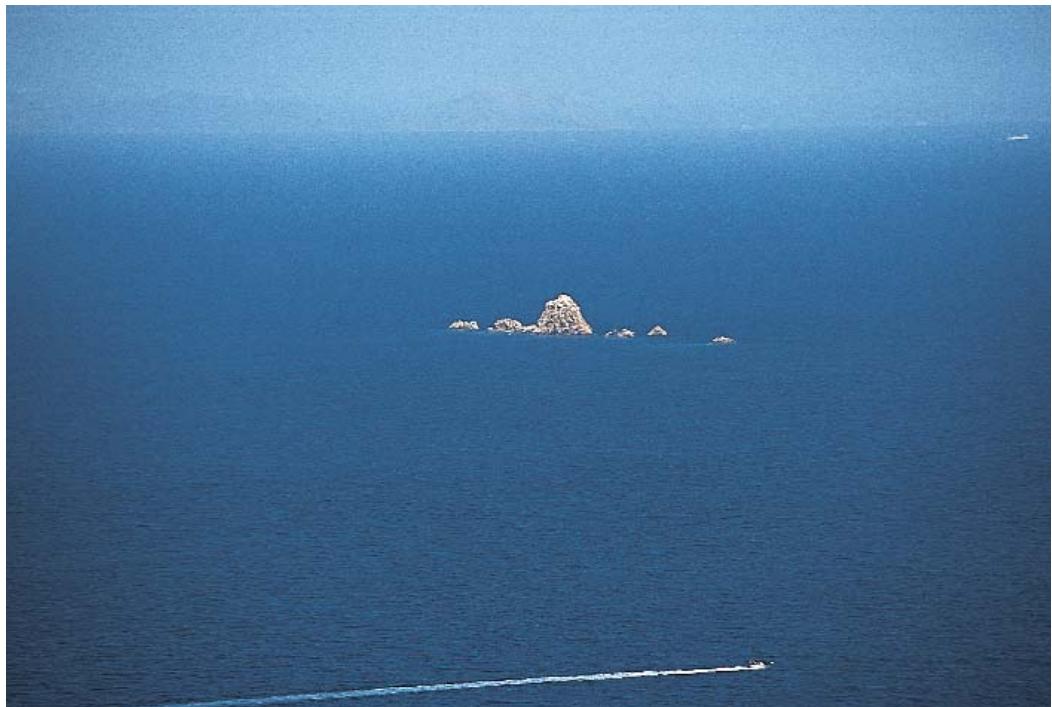
2 μέτρα, ενώ το ύψος σε αρκετά σημεία ξεπερνάει τα 4 μέτρα.

Στο εισατερικό εντοπίζουμε πολύ κοντά στο τείχος μια βάση από λευκό μάρμαρο σε άφοιο κυλινδρικό σχήμα. Ακριβώς μπροστά της, ανάμεσα στα πυκνά κλαδιά μιας τερεβυνθιάς, διακρίνεται το στόμιο μιας δεξαμενής νερού. Το βάθος ξεπερνάει τα 6 μέτρα και ίδια περίπου πρέπει να είναι και η διάμετρος του πυθμένα που είναι καλυμμένος με νερό. Εξίσου εντυπωσιακή είναι και η κατασκευή των τοιχωμάτων της, που αποτελούνται από συμπαγή βράχο, ενώ άλλα τμήματα είναι επικαλυμμένα με υδραυλικό κονίαμα για επίτευξη στεγανότητας.

10 περίπου μέτρα Δ-ΝΔ της δεξαμενής διασώζονται τα υπολείμματα ενός τετράγωνου προιμαχώνα, που είναι κατασκευασμένος με άριστη τοιχοποιία λαξευτών ογκόλιθων κατά το ισοδομικό σύστημα. Η στρατηγική θέση του προιμαχώνα εξασφαλίζει από υψόμετρο 80 μέτρων θέα πανεποπτική σ' όλη τη γύρω πεδινή περιοχή, στη θάλασσα και στηνήσι Αγκύστρι που προβάλλει πολύ κοντά προς τα ΒΑ.

Τμήμα οχύρωσης με ισοδομικούς λίθους στην Ακρόπολη του "ΟΓΑ".

Η θεαματική συστάδα βράχων στη μέση του πελάγου, το περίφημο "Πετροκάραβο".

Συνεχίζουμε τη διαδρομή μας κατά μήκος της βραχώδους ακτογραμμής, που οι παιδαίσες της είναι φιλικές μόνον σε όσους είναι εξοικειωμένοι με τα βότσαλα. Ανοιχτά μέσα στη θάλασσα θαυμάζουμε εδώ και αρκετή ώρα το "Πετροκάραβο". Είναι μια επιμήκης και θεαματική συστάδα βράχων που η διάταξή τους, έτσι όπως ξεποιβάλλουν στη γραμμή από την επιφάνεια της θάλασσας, δημιουργεί το περίγραμμα ενός καραβιού ή ενός αναδυθέντος υποβρυχίου.

Το απομετρήμερο μας βρίσκει πεινασμένους στον παραθαλάσσιο οικισμό του Αγ. Γεωργίου με την ομώνυμη μεγάλη εκκλησία. Ένα πολύ ευρύχωρο και ασφαλέστατο αλιευτικό καταφύγιο παρέχει στην ήρεμη επιφάνειά του αραιόβολη σε πολλές ψαρόβαρκες. Το κυριότερο δύνας χαρακτηριστικό του λιμανιού που το κάνει πραγματικά μοναδικό είναι, ότι η πρόεκταση του λιμενοβραχίονα δεν είναι ένας συνηθισμένος μύλος, όπως φαίνεται με την πρώτη ματιά, αλλά ένα αληθινό καράβι. Παρατηρώντας κανές με μεγαλύτερη προσο-

χή αντιλαμβάνεται την ύπαρξη των διαφόρων μερών του σκάφους, τημάτα της σιδερένιας πλάρης και των σιδερένιων πλαϊνών, την μισοκατεστραμμένη πρύμνη και βέβαια το μακρόστενο σχήμα του σκάφους, που όλο το ευπορεύεται από συμπαγές τοιμέντο.

- Αυτό το παράξενο σκάφος είναι το φημισμένο **"Τσιμεντόπλοιο"**, λέει ο Διαμαντής Παπαϊωάννου, ιδιοκτήτης του "Μονδάγιου", της παραθαλάσσιας ταβερνούλας. Έχει μήκος 45 και πλάτος 9 μέτρα και κατασκευάστηκε μαζί με τρία άλλα παρόμοια από τους Γερμανούς στα ναυπηγεία του Περιάτος κατά την περίοδο 1943-44. Ως υλικά κατασκευής χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά το σίδερο και το τσιμέντο για να μπορούν τα σκάφη να αντιστέκονται στους συμμαχικούς βομβαρδισμούς. Απ' όσο ξέρω, τα άλλα τρία είναι βυθισμένα στους βυθούς διαφόρων σημείων της Ελλάδας. Το μόνο που επέζησε είναι αυτό, που ρυμουλκήθηκε ως εδώ το 1958 σαν πολεμικό κειμήλιο και από τότε αποτελεί προέκταση του λιμενοβραχίονα. Όση ώρα μιλάει ο κυριος Διαμαντής δεν

σταματάει να ξεψαρίζει αιθερώνα από το δίχτυ που μόλις έβγαλε από τη θάλασσα, μεζές ιδανικός για το ουζάκι μας.

Το ταβερνάκι "Μουράγιο" είναι για τον Αγ. Γεωργίο σημείο αναφοράς εδώ και 16 χρόνια. Πιο πίσω ο Διαμαντής, ετοιμάζει μια ωραιότατη επέκταση της ταβέρνας και στον άνω όροφο ενοικιαζόμενα δωμάτια με θέα στη θάλασσα. Αξιοποιεί έτσι με τον καλύτερο τρόπο ένα παμπάλαιο οίκημα με κελιά μοναχών και αποθήκες, που ήταν κάποτε μετόχι της Μονής

του Αγίου Λεοντίου της Αίγινας. Ανάμεσα στον ναό του Αγ. Γεωργίου και το συγκρότημα των κελιών αυσφυκτά το μικροσκοπικό και μακρόστενο εκκλησάκι της **Μεταμόρφωσης του Σωτήρος**., εξ ολοκλήρου με στέγη θολωτή.

Η ώρα περνάει, ζητάμε από τον Διαμαντή το

λογαριασμό, δεν επρόκειτο όμως να τον

μάθουμε ποτέ.

-Εσείς ήρθατε από τη Θεσσαλονίκη να γράψετε

για τον τόπο μας. Εγώ δεν μπορώ να κεράσω

ένα ουζάκι;

ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΣΤΑ ΥΨΟΜΕΤΡΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ

Ε πιστρέφουμε στα Μέθανα και ανηφορίζουμε προς Μεγαλοχώρι. Αμέσως μετά τα Δριτσέικα ακολουθούμε δεξιά την πινακίδα προς "Στραβόλογγο" και "Αρχαίο Πύργο". 200 μ. μετά συναντάμε και πάλι την πινακίδα "Αρχαίος Πύργος" και τον διακρίνουμε στ' αριστερά μας, μέσα σε ελαιώνα. Το οικοδόμημα είναι τετράγωνο με διαστάσεις 8 X 8 και ύψος 2 μ. Η τοιχοποιία είναι άριστη με λαξευτούς ηφαιστειακούς λίθους, ενώ ακόμη πιο εντυπωσιακή είναι η πύλη με ογκώλιθους μεγάλων διαστάσεων.

Συνεχίζουμε την άσφαλτο ανηφορικά και μετά από λίγο απολαμβάνουμε την πανοραμική θέα της πόλης των Μεθάνων. Δύο σχεδόν χιλιόμετρα μετά αφήνουμε την κεντρική αρτηρία και συνεχίζουμε για λίγο αριστερά.

Μας υποδέχεται, σε υψόμετρο 500 μέτρων ένας αυχένας φοβερά εκτεθειμένος στον αέρα

Προέκταση της προβλήτας του λιμανιού του Αγ. Γεωργίου αποτελεί ένα καράβι, που μαζί με άλλα τρία, κατασκεύασαν το 1943-44 οι Γερμανοί, το πασίγνωστο "Τσιμεντόπλοιο".

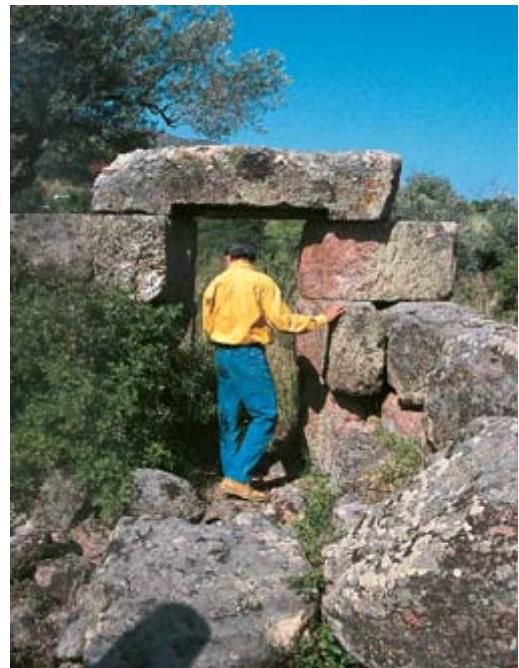

Ο "Αρχαίος Πύργος" πάνω απ' τα "Δριτσέικα". (ΦΩΤ. S. TOBIAS)
Ο Σταύρος Κούβαρης καθώς περνάει από την πύλη του Πύργου με τους εντυπωσιακούς μονόλιθους.

αλλά με θέα που είναι προς κάθε κατεύθυνση κορυφαία. Σ' αυτό το ανεμοδαρμένο σημείο βρίσκεται χτισμένο το εξωκλήσι του Αγ. **Παντελεήμονα** με χαραγμένη στο υπέρθυρο τη χρονολογία 1815. Το παλιό πλακόστρωτο δάπεδο διατηρείται αυθεντικό και σε κάποιες πλάκες φέρει χαραγμένες διάφορες παραστάσεις σε σχήμα τέλειων κύκλων.

Αφήνουμε χαμηλότερα αριστερά μια μεγάλη κεραία κινητής τηλεφωνίας και συνεχίζουμε τον σχετικά δύσβατο χωματόδρομο προς **Παναγίτσα**. Δύο χιλιόμετρα μετά μπαίνουμε στα όρια του οικισμού, που ο τελευταίος του μόνιμος κάτοικος τον εγκατέλειψε το 1965.

Βρισκόμαστε στη νότια πλαγιά της Χελώνας σε υψόμετρο 530 μέτρων. Γύρω μας μεγάλες αμυγδαλιές, αναρίθμητες πεζούλες, υπίτια ακατοίκητα και κάποια ερειπωμένα, εκπληκτική λαξευτή στέρνα με χαραγμένη τη χρονολογία 1924 και με πολύ νερό. Είν' ένας τόπος υπέροχος με θέα εκπληκτική, που, αν είχε διατηρήσει τους κατοίκους του και είχε

**Στον εγκαταλειμμένο οικισμό της Παναγίτσας διασώζονται ακόμη υπολείμματα με την
έξοχη τοιχοποιία των σπιτιών του.**

Εσωτερικό σπιτιού με το χαρακτηριστικό τζάκι και το ταβάνι με καλαμωτή.

υπαχθεί σε κάποιο σχέδιο ανάπτυξης, θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ιδανικό ορεινό προορισμό για περιηγητές και φυσιολάτρες. Η μοναδική εκδήλωση ζωής προέρχεται από την περιφραγμένη αυλή ενός μεγάλου ακατοίκητου σπιτιού, που χρησιμοποιείται ως στάνη και στο έδαφός της είναι καθισμένα αρκετά χαριτωμένα κατισκάκια. Δίπλα από τη στάνη κατηφορίζει ένα κακοτρόχαλο καλντερόμι που διασχίζει τον οικισμό.

Ο Σταύρος μας οδηγεί σε μια διώροφη κατοικία, που εξακολουθεί να παραμένει όρθια. Στο ιωγένιο διασώζεται ο ξύλινος σκελετός ενός παμπάλαιου αργαλειού, το χωνί από ένα γραψιμόφωνο, και λιθόκτιστο πατητήριο σταφυλιών. Εξωτερική σκάλα οδηγεί στον δεύτερο όροφο με το επιδαπέδιο τζάκι, σκεπτή από καλαμωτή, παλιά έπιπλα και σκεύη, φθαρμένο πηλίκιο της Σχολής Ευελπίδων, κασόνι από το "Μονοπώλιο Ελληνικού Πετρελαίου", που πάνω του έχει σφραγίδα με χρονολογία 1935. Παντού σκόνη και αράχνες, σιωπή και

Κάποιες τοιχογραφίες με αρκετές ούμας φθορές διασώζονται ακόμη στο εσωτερικό του εξωκλησιού.

Ο τσομπάνος μπάρμπα-Γιώργης Δημητρίου είναι πια η μοναδική ανθρώπινη παρουσία στον συνοικισμό της Παναγίτσας.

Το έξοχο μεταβυζαντινό εξωκλήσι της Παναγίτσας με την θαυμαστή τοιχοποιία του.

ακινητία.

Πριν φωλιάσει μέσα μας η θλίψη, γνωρίζουμε πλάτη στο παρελθόν και κατηφορίζουμε το σηματοδοτημένο καλντερίμι προς το εξωκλήσι της Παναγίτσας. Λίγο πιο κάτω συναντάμε την μοναδική ανθρώπινη ύπαρξη στην περιοχή, τον μπάρμπα - **Γιώργη Δημητρίου**, των παταράνο, γεννημένο στην Παναγίτσα. Γνωστός του Σταύρου, μας καλησπερίζει πρόσχαρα δίπλα στο μουλάρι του και μας συνοδεύει ως το εκκλησάκι. Βαριακούνει λιγάκι αλλά είναι ομιλητικός και ευδιάθετος. Απορώ από πού αντλεί τη διάθεση μέσα σ' αυτή την ερημιά.

- Εδώ ειν' ο τόπος που γεννήθηκα και αγάπησα, μου απαντάει, και εδώ ελπίζω να κλείσω και τα μάτια μου. Δεν ήταν βέβαια πάντα έτοι. Κάποτε είχε ζωή και ομορφιά, σταφύλια, στάρια, φρούτα και όλα τα γεννήματα. Ύστερα σιγά-σιγά φύγαν οι άνθρωποι, ο τόπος άρχισε να σφήνει. Τελευταίος έφυγα εγώ, το 1965. Τα καλοκαίρια όμως είμαι εδώ.

Σ' ένα 12λεπτο είμαστε μπροστά στο εκκλησάκι. Είναι υπέροχο, ρυθμιού σταυροειδούς εγγεγραμμένου μετά τρούλου. Ο ασβέστης απουσιάζει εντελώς, η τοιχοποιία διατηρείται αναλλοίωτη με πελεκητή ηφαιστειακή πέτρα και ενδιάμεσα κεραμιδάκια και κονίαμα. Είναι κατασκευή στιβαρότατη, με τούχους που ξεπερνούν σε πάχος τα 70 εκατοστά. Εξωτερικά δίπλα στο ιερό είναι εντοιχισμένη ολοστρόγγυλη μαρμάρινη πλάκα διαμέτρου 50 περίπου εκατοστών, που προφανώς ανήκει σε παλαιότερο κτίσμα. Οι εξωτερικές διαστάσεις του ναΐσκου είναι 7 X 4 μέτρα.

Από τον μικρό πρόναο περνάμε στον κυρίως ναό, όπου σώζονται ακόμη τοιχογραφίες πολύ

καλής τεχνοτροπίας αλλά με αρκετές φθορές. Το εκκλησάκι δεν έχει παράθυρα, μόνον τέσσερα μακρόστενα ανοιγματα στη βάση του τρούλου σαν πολεμίστρες και ένα στην κόρη του ιερού. Το φως που μπαίνει είναι λιγόστιο, χαρίζει στο ταπεινό εξωκλήσι μια αξεπέραστη ιερότητα. Ολόγυρα ο τόπος είναι κατάφυτος με πουρνάρια, ελαιόδεντρα και μικρά επίπεδα χωραφάκια.

- Αν είχαμε χρόνο θα μπορούσαμε ν' ακολου-

Η συντροφιά των εκλεκτών προσκεκλημένων της Αρσινόης τιμά δεόντως την κρεατόπιτα και τις άλλες λιχουδιές της Πεύκας και τα κρασιά του Δημήτρη Πάλλη.

Θήσουμε απ' εδώ το καλντερόμι και σ' ένα 40λεπτο περίπου, να καταλήξουμε στο Μεγαλοχώρι, λέει ο Σταύρος.

Ο ανήφορος είναι δύσκολος, με γρήγορο βάδισμα μας παίρνει ένα τέταρτο. Ο μπάρμπα-Γιώργης μας ξεποιθοδίζει ως τον οικισμό. Στον τόπο του δύμως έχει τουλάχιστον το προνόμιο, να διαθέτει ιδιόκτητο μεταφορικό μέσο, το μουλάρι του. Χτυπάει το τηλέφωνο του Σταύρου. Είναι ο Δημήτρης Πάλλης, που μόλις έχει φτάσει από τον Πειραιά στην Αρσινόη, και ανυπομονεί να μας γνωρίσει.

ΜΙΑ ΒΡΑΔΙΑ ΠΟΛΥ ΞΕΧΩΡΙΣΤΗ

Φτάνοντας στον αύλειο χώρο της Αρσινόης τα χρώματα της δύσης έχουν βάψει τον ορίζοντα της Επιδαύρου πορφυρό. Είναι μια απ' αυτές τις απέραντα γαλήνιες στιγμές, αυτό το μεταίχμιο ανάμεσα στη μέρα και στη νύχτα, που εύχεσαι να κρατήσει αιώνια.

Ανοίγει ο Δημήτρης Πάλλης μια θερμή αγκαλιά και μας καλωσορίζει. Μας ρωτάει για τις πρώτες μας εμπειρίες και εντυπώσεις, θέλει να μάθει αν όλα παν καλά, αν μας λείπει κάπι, αν είμαστε ευχαριστημένοι από την περιποίηση και τη μαγειρική της Πεύκας.

- Αν τολμάει, ας πει κάπι κακό, λέει γελώντας δίπλα μου η Πεύκα.

Δεν κάθεται όμως μαζί μας για πολύ. Επιστρέφει φουριόζα στην κουζίνα της, απ' όπου ξεχύνονται οι πρώτες γαργαλιωτικές μυρωδιές, που μας γεμίζουν με προσμονή και αισιοδοξία. - Απόφει είστε τα τιμώμενα πρόσωπα, η βραδιά είναι δική σας, ανακοινώνει ο Δημήτρης. Έχω καλέσει μερικούς καλούς φίλους να σας γνωρίσουν και να πιουν μαζί σας ένα κρασάκι. Καθώς παίρνει και βραδιάζει συγκεντρώνονται σιγά-σιγά οι καλεσμένοι του Δημήτρη. Έχουμε λοιπόν τη μεγάλη χαρά και την τιμή να σφέζουμε τα χέρια του Δημάρχου Μεθάνων Χρήστου Πάλλη και της συζύγου του Γιώτας, του Αντιδημάρχου Βασίλη Παντελή, του Προέδρου του Δημ. Συμβουλίου Γιώργου Φλαμπούρη, του Δημοτικού Συμβούλου Δημήτρη Λάμπρου, του επιχειρηματία στην Αθήνα Τάκη Ξάνθου, του Γιώργου Λέκκα και της συζύγου του Φένης, του Προέδρου του Δημ. Διαιμ. Μεγαλοχωρίου Περιφερειακή Κοίλια, του διασκάλου Γιάννη Γεωργιόπουλου και της συζύγου του Διάνας. Δεν απουσιάζουν από τη συντροφιά ο Θανάσης Βαρεμάς, ο σύζυγος της Πεύκας, ο συνεργάτης μου φωτογράφος Ανέστης Ρέππας και βέβαια ο καλός μας φίλος Σταύρος Κούβαρης.

Η βραδιά κυλάει με κέφι ζωηρό και αμείωτο, σε όλους κυριαρχεί ανεπιτήδευτη εξωστρέφεια και ευχάριστη διάθεση. Σ' αυτό βέβαια συντε-

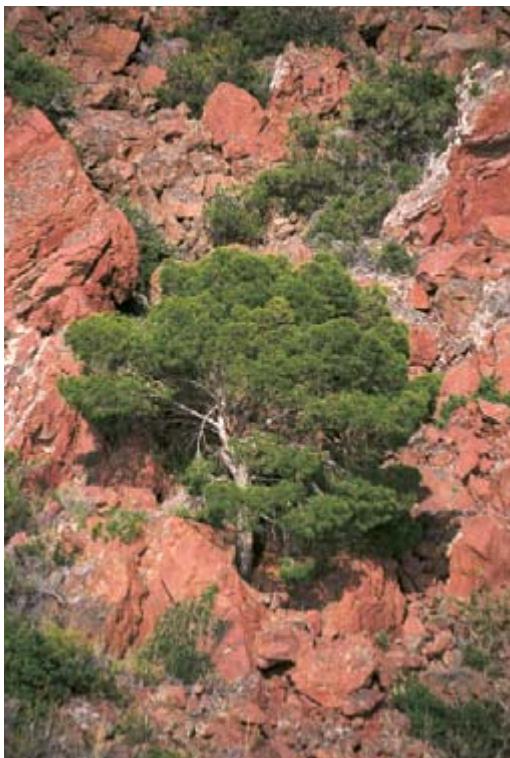
λεί αρχικά το εξαιρετικό τυπουριό του Πάλλη, που συνοδεύεται με την ποικιλία των νοστιμών της Πεύκας. Αμέσως μετά σειρά έχει ένα θαυμάσιο ντόπιο κρασί που ρέει άφθονο με τα νοστιμώτατα κρεατικά της περιοχής και τις άλλες λιχουδιές της Πεύκας, που ανάμεσά τους ξεχωρίζουν οι μελιτζάνες πικάντικες με διάφορα τυριά, τα τυροπιτάκια με δυόσιμο, το "μερακλίδικο κοτόπουλο" με πιπεριές, κρεμμυδάκια και τυρί και η εξαιρετική κρεατόπιτα Ίμβρου. Όσο περνάει η ώρα το κέφι δυναμώνει, έρχεται η στιγμή που ο Γιάννης Γεωργιόπουλος, ο δάσκαλος, ο φυσιολάτρης και πεζοπόρος, βγάζει στην επιφάνεια μιαν άλλη του ιδιότητα, αυτή του τροφιαδούρου. Αποκαλύπτει με στοργή από το κάλυμμά της την κιθάρα του, χαιρεύει τις χορδές της απαλά και γεμίζει ο χώρος με νότες παλιές και αγαπημένες, μπαλάντες και τραγούδια ρομαντικά, που είναι στα χείλη όλων μας. Η μουσική σκυτάλη περνάει αργότερα στον Γιώργο Φλαμπούρη, με τη

δική του κιθάρα και τις δικές του νότες από αξέχαστα τραγούδια λαϊκά, που σημάδεψαν με την παρουσία τους μιαν ολόκληρη εποχή. Εκεί κάπου γύρω από τις τρεις - ή μήπως ήταν τέσσερις; - οι φωνές πάρανον να βραχνιάζουν, τα ποτήρια φτάνουν ως τα χείλη όλο και αραιότερα, τα κλαδιά των πεύκων σείονται από δυνατό βροιά, το φεγγάρι χαμηλώνει προς τη δύση ανάμεσα σε σύννεφα. Ένας-ένας οι φλοιοι αποχωρούν και η χειραφία μαζί τους είναι τώρα ακόμα πιο θερμή.

ΣΤΟΝ ΥΠΕΡΟΧΟ ΟΡΕΙΝΟ ΟΓΚΟ

Π αρά τη χθεσινοβραδινή βαριά συννεφιά και ανεμοθύέλλα η μέρα ξημερώνει λαμπρή, ιδανική για μια περιοδεία στο βουνό. Τα πουλιά όμως κελαπηδούν για αρκετή ώρα πριν καταφέρουν να μιας ξυπνήσουν. Μ' έναν δυνατό διπλό καφέ της Πεύκας είμαιστε έτοιμοι και ξεκινάμε. Στα 3.0 χλμ. από την Αρσινόη

Το κοκκινωπό της λάβας και το καταπράσινο των πεύκων, ένας έξοχος χρωματικός συνδυασμός της φύσης στην ενδοχώρα των Μεθάνων.

Υπολείμματα οικιών στον εγκαταλειμμένο οικισμό της "Στέρνας του Γαμπρού", όλα φτιαγμένα με ντόπια ηφαιστειακή πέτρα. (Φωτ. Θ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ)

συναντάμε πριν από τα Δριτσέικα τη γνωστή μας πινακίδα προς Στραβόλογγο και Αρχαίο Πύργο. Ανηφορίζουμε αριστερά, περνάμε τη διασταύρωση προς Παναγίτσα και συνεχίζουμε.

Στα 4,3 χλμ. συναντάμε μια βασική διασταύρωση. Στην ευθεία οδηγούμαστε προς την Καμμένη Χώρα ενώ δεξιά προς την Κυψέλη και τους άλλους οικισμούς. Κινούμαστε αρχικά στην ευθεία. Πολύ γρήγορα η άσφαλτος τελειώνει, ο χωματόδρομος όμως είναι βατός. Ένα ωραίο πευκοδάσος απλώνεται απέναντί μας και ανάμεσά του ξεχωρίζει το εξωκκλήσι του **Αγ. Αθανασίου**. Συνεχίζουμε ανάμεσα σε πεύκα και κονυμαριές και μετά από λίγο φτάνουμε σε οροπέδιο με υψόμετρο 600 μέτρων και περιποιημένα αμπελάκια.

Στα 6,9 χλμ. συναντάμε μια διακλάδωση. Κατευθυνόμαστε αρχικά αριστερά, περνάμε μια μικρή στάνη, έναν συλλέκτη ομβριών υδάτων και μια δεξαμενή και αμέιως μετά τερματίζουμε στην άκρη ενός γκρεμού με κορυφαία θέα προς το Βαθύ και τον κόλπο της Επιδαύ-

ρου. Επιστρέφουμε και συνεχίζουμε την δεξιά διακλάδωση που μας οδηγεί σε μια λίθινη λαξευτή στέρνα με αρκετό νερό. Ακολουθεί ένα θαυμάσιο λιβαδοτόπι με ένα μεγάλο κοπάδι κατσικών και ωραιότατες πεζούλες. Είναι ακόμη ένα θεαματικό οροπέδιο - κρατήρας, που περιβάλλεται από βουνά με άγρια ηφαιστειογενή πετρώματα.

Στην άκρη του οροπεδίου ο δρόμος κατηφορίζει απότομα αριστερά και, λόγω της μεγάλης κλίσης του, είναι αρκετά δύσβατος και χρειάζεται προσοχή. Λίγο πιο κάτω, στα δεξιά του δρόμου, διακρίνεται η σηματοδότηση της πορείας ενός δύμοφου καλντεριμού. Το καλντερίμι αυτό είναι τμήμα της πολύωρης πεζοπορικής πορείας, που ξεκινάει από το Μεγαλοχώρι, διέρχεται από την Παναγίτσα, κατηφορίζει - από το σημείο αυτό - προς την **"Στέρνα του γαμπρού"** και καταλήγει στην Καμμένη Χώρα και στη θάλασσα.

Χαμηλά απέναντί μας προβάλλει ένα πανέμορφο εκκλησάκι, που με το ολόλευκό του χρώμα βρίσκεται σε μεγάλη αντίθεση με τον

σκουρόχρωμο οικισμό που είναι δύπλα του. Το εκκλησάκι είναι η "Αγία Σωτήρα" και ο οικισμός η "Στέρνα του Γαμπρού", χτισμένος παραδοσιακά εξ ολοκλήρου με ηφαιστειακή πέτρα αλλά ερειπωμένος και ακατοίκητος από χρόνια. Κατά την τοπική παράδοση ο οικισμός πήρε το όνομά του, όταν ένας γαμπρός από την Καμμένη Χώρα που πήγαινε να νυμφευθεί, έπεισε και πνίγηκε σε μια στέρνα με νερό. Αρχίζει ένα πυκνό πευκοδάσος. Πολλοί κορμοί μεγάλων πεύκων είναι βαθειά χαραγμένοι από χρόνια, τότε που οι Μεθενίτες έβγαζαν από τα πεύκα και εμπορεύονταν μεγάλες ποσότητες φετούνιού. Η Καμμένη Χώρα προβάλλει εντυπωσιακά στο βάθος της στενής της κοιλάδας, με τη μια πλαγιά κατάσπαρτη από τη λάβια του ηφαιστείου, μετά από μια συνολική απόσταση 14 συναρπαστικών χιλιομέτρων από την Αρσινόη.

Επιστρέφουμε στο Μεγαλοχώρι, περνάμε αυτοραπιαία μπροστά από την Αρσινόη χωρίς να σταματήσουμε και ξαναρχίζουμε την γνωστή μας διαδρομή πάνω απ' τα Δριτσέικα. Φτά-

νούμε στη βασική διασταύρωση (4,3 χλμ. από τον Αρχαίο Πύργο) και τη φορά αυτή φεύγουμε δεξιά. Ωραίο οδόστρωμα, πεύκα, κουμαριές, ανθισμένα σπάρτα, αιμπελάκια με πεζούλες, πανέμορφες εικόνες διαδέχονται η μία την άλλη. Μετά από λίγο εκπληκτική εικόνα της Αίγινας και ξύλινο κιόσκι για απόλαυση της θέας. Ο δρόμος κατηφορίζει με αλλεπάλληλες στροφές, κάτω χαμηλά προβάλλει ένας ευρύτατος ηφαιστειακός κρατήρας με θαυμάσιους αιμπελώνες, οριοθετημένους με τις ωραιότερες ίιως πεζούλες που έχουμε ως τώρα αντικρύσει. Ειν' ένα θέαμα μοναδικό, που από το υψόμετρο των 400 μέτρων που το παρατηρούμε, μοιάζει με τεράστιο χαλί διακοσμημένο με πολύπλοκα σχέδια, που έχουν δημιουργήσει ο μόχθος και το μεράκι των ανθρώπων.

Κατηφορίζουμε συνεχώς με κλειστές φουρκέτες που δεν έχουν τελειωμό. Ανάμεσά τους προβάλλουν οι κόκκινες κεραμοσκεπές των Αγ. Θεοδώρων, ενώ πάνω από τα γαλήνια νερά του Σαρωνικού ορθώνται στο βάθος το

Πευκοδάση, αναβαθμίδες και ποικίλες καλλιέργειες κοσμούν τις πλαγιές και τον πυθμένα των ηφαιστείων των Μεθάνων.

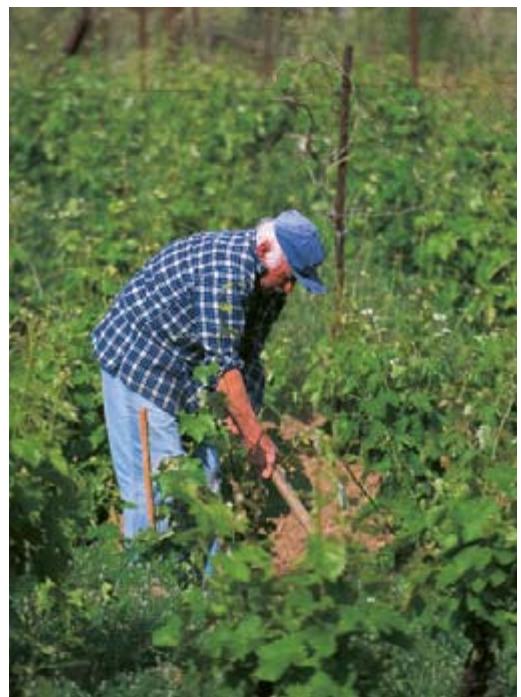
Αναρίθμητες αναβαθμίδες με αριστοτεχνικά φτιαγμένες ξερολιθιές και υπέροχα αμπελάκια υπάρχουν σε πολλά σημεία της ενδοχώρας των Μεθάνων.

εντυπωσιακό "Πετροκάραβο". Στο τέρμα του μεγάλου αυτού κατήφορου ο δρόμος διακλαδίζεται. Αμέσως δεξιά διαυχίζει την Κυψέλη, ένα δόμοφο χωριό χτισμένο σε λοφίσκο, με θέα πανοραμική και αρκετά δείγματα παλιάς ωραίας αρχιτεκτονικής. Ξεχωρίζει ένα μεγάλο υπίτι με το αυθεντικό σωμόν του χρώμα στην πρόσοψη, που δυστυχώς είναι ακατοίκητο.

Αν θελήσουμε να συνεχίσουμε από την Κυψέλη για τα Μέθανα, θα συναντήσουμε μετά από 2,3 χλμ. τον παραθαλάσσιο δρόμο και μετά από 5 θα μπούμε στην πόλη των Μεθάνων.

Από την διασταύρωση της Κυψέλης φεύγουμε αριστερά και μετά από ενάμιση χιλιόμετρο περνάμε από το κέντρο των Αγ. Θεοδώρων. Είν' ένα γραφικό χωριό με αρκετά παραδοσιακά υπίτια ανάμεσα στα οποία δευτόλογες είναι αρχοντικό με βαριά σιδερένια πόρτα και ένα ωραίο υπέρθυρο με ηφαίστειακές πέλεκητές πέτρες, όπου είναι ανάγλυφη η χρονολογία 1882.

Από τους Αγ. Θεοδώρους έχουμε τη δυνατότητα μετά από 3 χλμ. να φτάσουμε στον Αγ.

Γεώργιο και στη θάλασσα. Εμείς συνεχίζουμε ΒΔ και μετά από 3,5 χλμ. περίπου φτάνουμε στον εκτεταμένο οικισμό της **Κουνουπίτσας**, με την εκκλησία των Εισοδείων της Θεοτόκου στην κεντρική πλατεία και πολλά σπίτια με αξιόλογη αρχιτεκτονική. Πριν μπούμε στο κέντρο του οικισμού μια πινακίδα μας δείχνει αριστερά την κατεύθυνση προς "Αγ. Βαρβάρα", "Παλαιά Λουτρά" και "Μακρύλογγο". Ο δρόμος ανηφορίζει και μετά από λίγο προβάλλει η Κουνουπίτσα με κάτωψη πανοραμική.

Λίγο πιο πάνω, στ' αριστερά του δρόμου, ανηφορίζει ένα στενό καλντερόμι, που μετά από πορεία δύο έως δύομιση ωρών οδηγεί στο γνωστό μας εκκλησάκι του Αϊ-Θανάση στη θέση Μακρύλογγος. Είναι κι αυτό ένα από τα 20 τουλάχιστον μικρά και μεγάλα καλντερόμια, που με συνολικό μήκος 70 περίπου χλμ. αυλακώνουν το έδαφος της χερσονήσου των Μεθάνων καθιστώντας την έναν πεζοπορικό παράδεισο.

Στα 2,3 χλμ. από την Κουνουπίτσα συναντάμε αριστερά, κοντά στο δρόμο, την εκκλησία της

Αγ. Βαρβάρας. Το ανατολικό τμήμα της είναι πετρόχυτιστο, ωραίο και παλιό η δυτική του όμως επέκταση (αλήθεια, για ποιο λόγο έγινε;) είναι κατασκευασμένη από τοιμέντο με την γνωστή του "αισθητική", που συμπληρώνει βάναυσα τη γραφική παλιά εκκλησούλα.

Στην περιοχή όμως υπάρχει και ένα άλλο μνημείο της Ορθοδοξίας εξ ολοκλήρου αυθεντικό. Είναι το εξωκκλήσι του Αγ. **Κωνσταντίνου**, σε απόσταση 250 περίπου μέτρων A-ΝΑ του iερού της Αγ. Βαρβάρας. Διασχίζοντας χόρτα και πεζούλες ανάμεσα από αμυγδαλιές και αιωνόβια ελαιόδεντρα, φτάνουμε σ' ένα πεντάλεπτο σ' ένα βραχώδη λοφίσκο, με το γνωστό τοιμεντένιο κολωνάκι του Τριγωνομετρικού Δικτύου της Γ.Υ.Σ. Εδώ, από την υψόμετρο 320 μ., η θέα προς Κουνουπίτσα, Αγ. Γεώργιο και τα νησιά του Σαρωνικού είναι συγκλονιστική.

Ακόμη συγκλονιστικότερο όμως είναι το μικροσκοπικό εξωκκλήσι του Αγ. Κων/νου. Με εξωτερικές διαστάσεις που δεν ξεπερνούν τα 4,5 X 3 μ. είναι ένα λιθόκτιστο κομφοτέχνημα,

Ο πανέμορφος οικισμός της Κουνουπίτσας, στο βάθος η Αίγινα και δεξιά ο παραθαλάσσιος οικισμός του Αγ.Γεωργίου.

Το εκπληκτικό μεταβυζαντινό εξωκκλήσι του Αγ. Κωνσταντίνου με την ωραία τοιχοποιία του και την ακόμη ωραιότερη σκεπή του.

που, καθώς είναι ανεπίχριστο, διατηρεί όλη την παλιά του γοητεία και τις κατασκευαστικές λεπτομέρειες της τοιχοποιίας του. Μικρά κεραμιδάκια που παρεμβάλλονται ανάμεσα στην πέτρα σχηματίζουν διακοσμητικά μοτίβα, τόσο στην είσοδο όσο και στα ανώτερα τμήματα των πλάγιων τοίχων. Το σημαντικότερο όμως - και υπανιότερο - χαρακτηριστικό του είναι η σκεπή. Αποτελείται από δύο στρώματα. Το αρχικό είναι καλυψμένο με φαρδιές κεραμικές πλάκες μεγάλων διαστάσεων ενώ από πάνω τους, σε παράλληλες σειρές, είναι στερεωμένα με κονίαμα τα γνωστά καμπύλα κεραμίδια βυζαντινού τύπου. Δυστυχώς η σύγχρονη ξύλινη πορτούλα είναι κλειδωμένη κι έτοι δεν μπορούμε να έχουμε άποψη για το εσωτερικό.

Καταλήγουμε για ένα μικρό διάλειμμα στον παράκτιο οικισμό του Αγ. Νικολάου, τον τελευταίο της ακτογραμμής. Εδώ, πλάι στη θάλασσα, βρίσκονται οι ιαματικές πηγές των λεγόμενων "Λουτρών του Πανσανία", που μεριμνα δεν είναι και στην καλύτερη κατάσταση.

Καθόμαστε σ' ένα γραφικό ταβερνάκι μπροστά στην ακτή, κατάσπαρτη από ανώμαλους όγκους λάβας. Είναι στιγμές απόλυτης γαλήνης με το Αγκίστρι, την Αίγινα και την νησίδα **Μονή** απέναντι μας.

Τις επόμενες ώρες περιπλανιόμαστε στους μικρούς ημιορεινούς οικισμούς των **"Παλαιών Λουτρών"** η **Κάτω Μούσκας** και του **Μακρύλογγου** ή **Πάνω Μούσκας**. Είναι γραφικότατοι οικισμοί με πολλά παραδοσιακά σπίτια και εξαίρετη θέα προς το Σαρωνικό και τα νησιά του. Δυστυχώς πολύ λίγοι είναι οι κάτοικοι που εξακολουθούν να παραμένουν.

Το οδικό δίκτυο συνεχίζεται και πάνω από τον Μακρύλογγο με χωματόδρομο που για ένα χιλιόμετρο είναι βατός, αργότερα όμως γίνεται εχθρικός για συμβατικά αυτοκίνητα. Είναι μια εξαίσια διαδρομή, που καθώς εξελίσσεται ανηφορικά πάνω από τον Μακρύλογγο, αποκαλύπτει υπέροχες εικόνες του Σαρωνικού αλλά και του κατάφυτου κρατήρα που με διάφορες καλλιέργειες αναπτύσσεται πάνω απ' το χωριό.

Τρία χιλιόμετρα μετά συναντάμε τη διασταύρωση, που προς τα δεξιά μας οδηγεί προς την Καμμένη Χώρα ενώ αριστερά προς Μεγαλοχώρι και Μέθανα. Ολοκληρώνουμε έτσι και το τελευταίο τμήμα του ορεινού δικτύου των Μεθάνων, όχι όμως και των ποικίλων πεζοποιικών διαδρομών, που απαιτούν πολυτίμερη προσπάθεια.

Μετά την ολοήμερη περιήγησή μας σε παραλίες και βουνά η Αρσινόη μοιάζει με γαλάνιο αραξοβόλι. Οι φύλοι μας μας υποδέχονται έτοιμοι να μοιραστούν μαζί μας ωραίες ανθρώπινες στιγμές στη γαλήνια νύχτα του Μάη.

Η Πεύκα θέτει στη διάθεσή μας τις γευντικές της δημιουργίες και ο Πάλλης την εξαιρετική του κάβα με 9 επιλεγμένα χύμα κρασιά και περίπου 25 εμφιαλωμένα μικρών οινοποιιών, που αντιπροσωπεύουν ένα μεγάλο φάσμα ελληνικών και γαλλικών ποικιλιών από τα σημαντικότερα οινοπαραγωγικά διαμερίσματα της χώρας. Τι να πρωτοδοκιμάσεις και τι να πρωτοπολαύνεις!

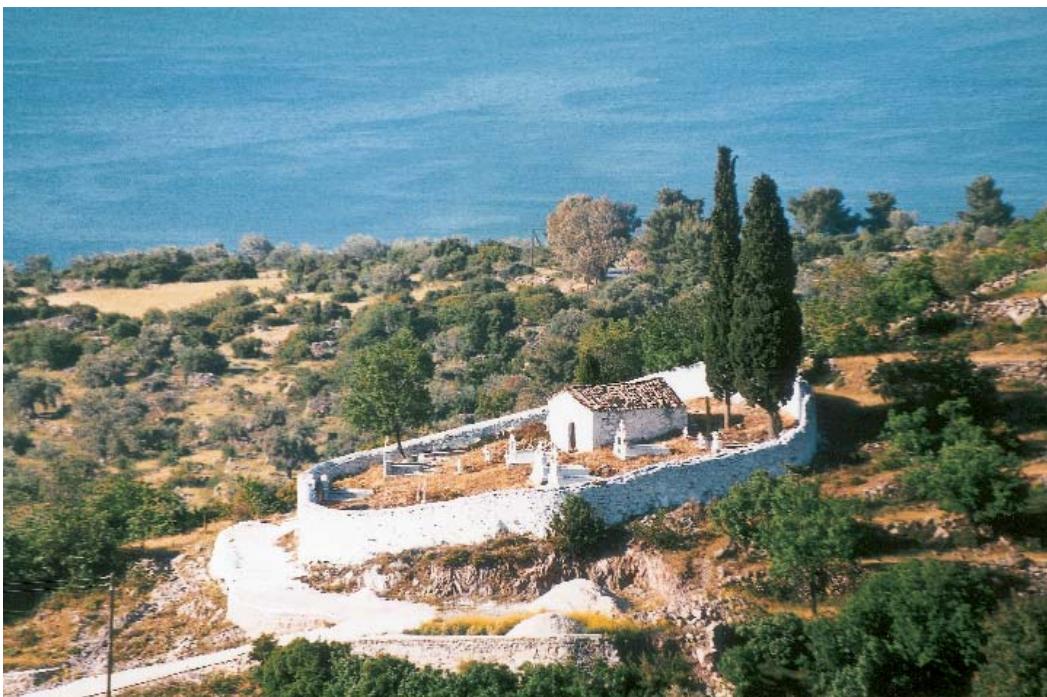
Την αποψινή όμως βραδιά ένα νέο μέλος έχει

προστεθεί στη σύνθετη της συντροφιάς. Είναι ο **Δημήτρης Βρανάς**, φωτογράφος από την Αθήνα, που με το αυτείρευτο κέφι, την αισιοδοξία και το χιούμορ του - αιχμηρός πολλές φορές - χαρίζει στην ομήρυνη άφθονο γέλιο, τόσο πολύτιμο για την ψυχική υγεία μας αισθάθος.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΗ ΜΕΡΑ ΣΤΑ ΜΕΘΑΝΑ

Την περίοδο αυτή βρίσκεται σε εξέλιξη η διάνοιξη μιας νέας οδικής αρτηρίας, που η ολοκλήρωσή της θα εξυπηρετήσει πολύ τους επισκέπτες του δυτικού ιδιαίτερα τμήματος της Χερσονήσου των Μεθάνων, δηλαδή Μεγαλοχώρι, Μεγαλοποτάμι, Βαθύ και Καμμένη Χώρα. Η αρτηρία αυτή, της οποίας φορέας υλοποίησης είναι ο Δήμος Μεθάνων, θα συνδέει τον ισθμό της Χερσονήσου απευθείας με την παραλία στο Βαθύ, κάτω ακριβώς από το Παλαιόκαστρο, χωρίς την αναγκαιοτική διέλευση από την πόλη των Μεθάνων. Η

Το μικροσκοπικό κοιμητήριο στον Μακρύλογγο, μια ειρηνική παρουσία στην συνολική γαλήνη του τοπίου.

εξοικονόμηση απόστασης αλλά και χρόνου είναι προφανής: τα 12 χλμ. που χωρίζουν σήμερα τον ισθμό από το Βαθύ - με αρκετές στροφές και διελεύσεις από οικισμούς - θα δώσουν τη θέση τους σ' έναν φαρδύ και ταχύ παραθαλάσσιο δρόμο μήκους μόλις 4 χλμ!

Ξεκινάμε λοιπόν από το Παλαιόκαστρο για να γνωρίσουμε αυτή την οδική αρτηρία. Τα πρώτα 2,5 χλμ. είναι εξαιρετικά δύσβατα, απολύτως ακατάλληλα για συμβατικά αυτοκίνητα. Το τοπίο όμως είναι υπέροχο. Το χερσαίο τμήμα της διαδρομής είναι κατάφυτο, ενώ στο παραθαλάσσιο αναπτύσσονται κόλποι και όρμοι με νερά ορηχά και αιμουδιές ελκυστικές, τις πιο φιλικές της Χερσονήσου των Μεθάνων. Δυστυχώς οι ιχθυοπαραγωγικές μονάδες που έχουν εγκατασταθεί στους πιο απάνεμους και ιδανικούς κολπίσκους για κολύμπι, απαξιώνουν σε μεγάλο βαθμό αυτό το πλεονέκτημα. Στα 2,2 χλμ. από το Παλαιόκαστρο, αιθέατο πάνω από το δρόμο, βρίσκεται το "Σπήλαιο των Περιστεριών". Ανακαλύφθηκε το 1973

από τέσσερις Μεθανίτες και στη συνέχεια εξερευνήθηκε από την **Άννα Πετροχείλου**. Μας παίρνει περίπου ένα 5λεπτο για να καλύψουμε την κακοτράχαλη πρόσβαση από το δρόμο ως το σπήλαιο. Η είσοδός του όμως ανάμεσα στους μεγάλους περιμένοντας ογκόλιθους είναι εντυπωσιακή. Η οροφή αποτελείται από συμπαγή αισβετόλιθο και είναι μεγαλόπρεπη, με άνοιγμα που ξεπερνάει τα 40 μ., ενώ το ύψος της κυμαίνεται από 10-12 μέτρα. Εξίσου εντυπωσιακό είναι και το δάπεδό του σπηλαίου, που αποτελείται από λιμνούλα με διάφανο νερό. Το βάθος της κυμαίνεται γύρω στο 1,5 μ., ενώ το υχήμα της είναι τριγωνικό με βάση που ξεπερνάει τα 30 μ. Καθώς εισχωρεί στο ευωτερικό στενεύει και δημιουργεί τρεις θαλάμους, που η επίσκεψή τους απαιτεί βάρκα.

Ο μοναδικός ήχος που ακούγεται είναι οι σταγόνες που πέφτουν από ψηλά στους βράχους και στα νερά της λίμνης.

Ξαναβγαίνουμε στο εκτυφλωτικό φως της

Οι δυτικές ακτές είναι οι ωραιότερες και πιο φιλικές προς τον επισκέπτη των Μεθάνων, η παρουσία όμως των ιχθυοπαραγωγικών μονάδων τις καθιστά τουριστικά αναξιοποίητες.

Η λιμναία είσοδος
του "Σπηλαίου των
Περιστεριών".

μέρας και μετά από 300 μ. συναντάμε το ασφάλτινο τμήμα του δικτύου. 200 μ. πριν φτάσουμε στο στενό του ισθμού και στην κεντρική αρτηρία των Μεθάνων, ο Σταύρος μας ξητάει να σταματήσουμε. Ένα ταπεινό μονοπάτι ανη-

φορίζει ελαφρά έξω από το δρόμο προς τα νότια, περνάει μπροστά από το εξωκλήσι του Αγ. Αντωνίου και μας φέρνει απέναντι σε υπολείμματα αρχαίας οχύρωσης. Γράφει σχετικά ο Α. Μηλιαράκης:

**Τμήμα του ωραίου κάστρου του Φαβιέρου που φιλοξένησε το πρώτο τακτικό σώμα
στρατού.** (ΦΩΤ. Θ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ)

Εντυπωσιακοί όγκοι λάβας ανάμεσα σε πευκόφυτες πλαγιές των βορείων ακτών της Χερσονήσου των Μεθάνων.

"Ο ισθμός ο συνδέων τα Μέθανα μετά της ηπείρου της Τροιζηνίας έχει πλάτος 300 περίπου μέτρων και μήκος ενός χιλιομέτρου. Υπάρχουν δ' επ' αυτού δύο φρουρία αρχαία και ίχνη τείχους του ισθμού, ίσως των χρόνων του Πελοποννησιακού πολέμου, καθ' α μαρτυρεῖ και Θουκυδίδης".

Συνεχίζουμε το άριστα σηματοδοτημένο μονοπάτι και σ' ένα λεπτό φτάνουμε σε σημείο του στενού με πανοραμική θέα και προς τις δύο θάλασσες, στα ανατολικά και δυτικά.

Ανάμεσα από σχοίνους, πουρνάρια και κυπαρίσσια, το ανηφορικό και πετρώδες μονοπάτι μας οδηγεί σε μερικά λεπτά στην κορυφή ενός λόφου, στο αρχαίο κάστρο που έχτισε ο στρατηγός **Νικίας** των Αθηναίων, για να επιβλέπει τις κινήσεις των Σπαρτιατών στην περιοχή. Μερικές δεκάδες μέτρα ανατολικότερα σώζεται σε πολύ καλύτερη κατάσταση το μικρό κάστρο που έχτισε ο **Φαβιέρος** στα χρόνια του Ιμπραήμ και οργάνωσε το πρώτο τακτικό Σώμα Στρατού στην Ελλάδα. Αυτός είναι και ο λόγος, που ο αντικρινός οικισμός στα Ν-ΝΔ

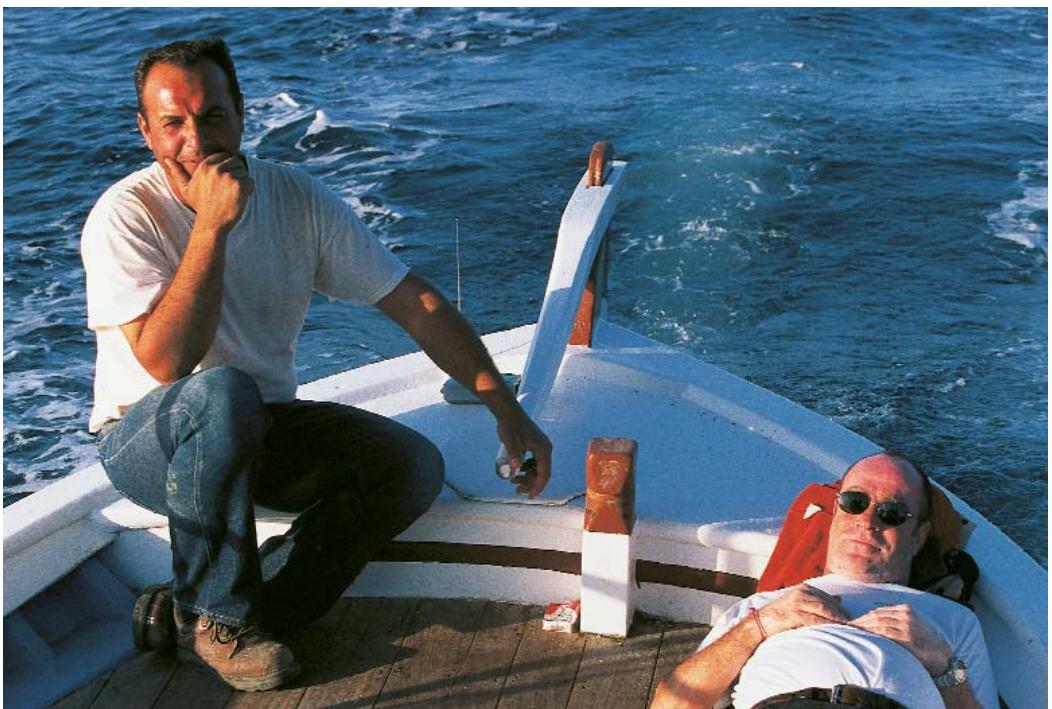
ονομάστηκε "Τακτικούπολη".

Από το υψόμετρο των 130 μ. καταλήγουμε με χαλαρό ωθημό στην άσφαλτο περίπου σ' ένα 10λεπτο.

-Για τις τελευταίες σας εικόνες έχω καινονίσει έναν μικρό περίπλον στις συναρπαστικότερες ακτές της Χερσονήσου, ανακοινώνει λίγο αργότερα ο Δημήτρης Πάλλης.

Νωρίς το απόγευμα σαλπάρουμε από το Βαθύ με το καϊκάκι "Άγιος Σπυρίδωνας" του **Κώστα Κοντογιάννη**.

Προορισμός μας οι άγριες και αλιμενες Δ και ΒΔ ακτές. Κατευθυνόμαστε αρχικά προς το περιφέρμο ακρωτήρι της Κρασποπαναγιάς. Μέρες τώρα το αντικρύζαμε από μακριά με το ταπεινό οικόνυμο εξωκλήσι. Το καϊκάκι σύλλει με χαριτλή ταχύτητα τα ήρεμα νερά, μας επιτρέπει να αποθαυμάζουμε και να φωτογραφίζουμε την πολύπλοκη ακτογραμμή με τους ορμίσκους και τους κόλπους, τις χαραδρώσεις και τα φαράγγια που φτάνουν ως τη θάλασσα, τα πευκοδάπη και τους γκρεμούς. Σ' ένα σημείο στα ενδιάμεσα της απόστασης

ΦΩΤ. Θ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ

Μετά την ανηλεή φωτογράφιση και το ξόδεμα όλων των φιλμς ο Δημήτρης Βρανάς αναπαύεται πλάι στον καπετάνιο Κώστα Κοντογιάννη. (Επάνω)

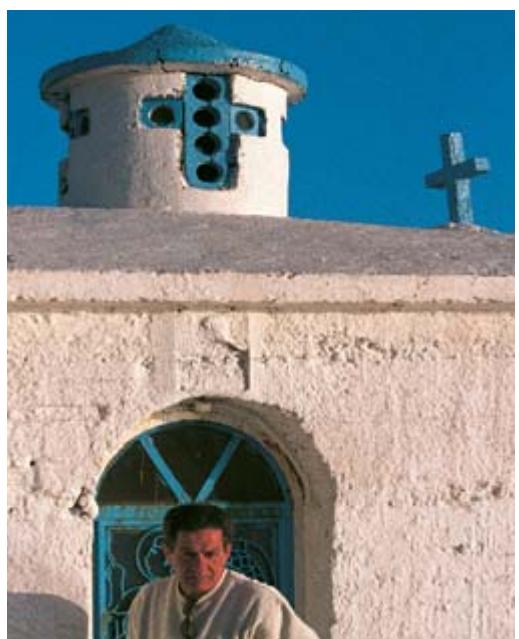
Το μικρό προσκύνημα στην Κρασοπαναγία τελείωσε. Ο Δημήτρης Πάλλης εγκαταλείπει τελευταίος το εξωκκλήσι. (ΦΩΤ. Θ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ)

εμφανίζεται απέναντί μας μια εικόνα εκπληκτική. Στους λευκόγκριζους αιθερόλιθους της ακτής παρεμβάλλεται βίαια μια ολόκληρη πλαγιά καλυμμένη από τους σκουρόχρωμους όγκους της λάβας.

Παρακαμπτούμε σύρριζα τον κάβο με το εξωκκλήσι και συνεχίζουμε βροειότερα. Και νούργια ακτογραμμή, καινούργιες εικόνες. Κατακόρυφοι γκρεμοί, θαλεόδρυ πευκοδάσος, ακτές με όγκους λάβας, μετά από λίγο ήπιες πλαγιές κατάφυτες με συκιές, ύστερα νέοι γκρεμοί, σπηλιές και πευκοδάση και στο τέλος ο περίφημος "Μαύρος Κάβος", μια τεράστια πλαγιά που η επιφάνειά της, εχθρική και αφιλόξενη, αποτελείται αποκλειστικά από λάβα.

Πάνω ψηλά, σαν σκοτεινή "Ακρόπολη" της περιοχής, το γνωστό μας ηφαίστειο της Καμμένης Χώρας.

Φωτογραφίζουμε συνεχώς. Κάποια στιγμή διαπιστώνουμε με έκπληξη και τρόμο, ότι στις θήκες της φωτογραφικής μας τσάντας δεν

υπάρχουν άλλα φιλμ. Και τότε ο Βρανάς με μια κίνηση αλληλεγγύης και συναδελφικότητας που θα μας μείνει αξέχαστη, ανοίγει τη δική του τωάντα και θέτει στη διάθεσή μας το τελευταίο του φιλμ.

-Εγώ είμαι πιο κοντά, θα ξανάρθω. Εσείς το χρειάζεστε περισσότερο. Άλλωστε είναι μια καλή ευκαιρία να γλυτώσω απ' αυτό το βραχνά, να θέλω να φωτογραφίσω τα πάντα με κάθε λεπτομέρεια.

Λέγοντας τα λόγια αυτά, τραβάει βιαστικά τις δύο τελευταίες του στάσεις, βάζει τη μηχανή στην τωάντα, φοράει τα γυαλιά του και ξαπλώνει ανάσκελα στην πρόμνη, πλάι στον καπετάνιο. Καθώς χαμηλώνει ο ήλιος, πηδάμε απαλά στο μικρό τοιμεντάκι του κάβου και ανηφορίζουμε τα λίγα σκαλοπάτια ως το ξωκκλήσι. Ανοίγουμε την πόρτα κι ανάβουμε ένα κερί. Από το ανοιχτό παραθύρο αγναντεύουμε τη θάλασσα.

Αιτό και απέρριτο το ευωτερικό, δεν μας εντυπωσιάζει με την περίτεχνη αρχιτεκτονική του αλλά με την ταπεινότητα, τις μικροσκοπικές διαστάσεις και τη θέση του, μια ιερή πρόκετη του κάβου της Κραυσταναγιάς...

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ένα βράδυ, αρκετά αργά για τα δεδομένα του Μεγαλοχωρίου, ο Δημήτρης Πάλλης προτείνει να κεράσει ένα κρασάκι στο καφενείο του **μπάρμπα-Γιώργη**. Την ώρα εκείνη το μαγαζί είναι άδειο από πελάτες. Ο μπάρμπα-Γιώργης και η **κυρά-Μαρία** έχουν βάλει μπροστά τους από ένα ποτηράκι κρασί από το βαρέλι κι ετοιμάζονται να φάνε τα ψαράκια τους. Αμέως αισθανόμαστε άβολα. Ο Δημήτρης ζητάει συγνώμη κι ετοιμαζόμαστε να φύγουμε.

Ο μπάρμπα-Γιώργης όμως έχει άλλη άποψη.

- Μια και ήρθατε παιδιά, θα το πιείτε το κρασάκι σας. Κι αν δεν υπάρχει έτοιμος μεξές, κάπι θα βρούμε, λέει και κοιτάει με σημασία τη γυναίκα του.

Παίρνει εκείνη ένα καινούργιο πιάτο, βάζει μέσα τα ολόφρευκα σπαράκια που προορίζονται γι' αυτούς και μας τα φέρνει. Όλες μας οι διαμαρτυρίες πέφτουν στο κενό.

- Μην ανησυχείτε, εμείς θα βολευτούμε με ντομάτα και τυράκι. Στην ηλικία μας καλά είναι για το βράδυ...

Δεν θα συνιστούσα τα Μέθανα σ' αυτούς που

Ο πιο όμορφος, ο πιο αισιόδοξος επίλογος είναι το γλυκό χαμόγελο του μικρού γιου του Θοδωρή μέσα από την τρύπα - μια από τις πολλές - που χρησιμοποιούν οι κάτοικοι της Καμμένης Χώρας σαν φυσικό ψυγείο, αφού διοχετεύεται συνεχώς ρεύμα ψυχρού αέρα στην επιφάνεια της γης από τα έγκατα του ηφαιστείου.

προσδοκούν να βρουν στις διακοπές τους αψιουδιές εξωτικές, κοσμοπολίτικη ζωή και πολυτέλεια, ονόματα "επωνύμων" λαμπερά. Σε τούτη την περιοχή αυτά σπανίζουν. Θα προέτρεπτα όμως να επισκεφθεί τα Μέθανα κάθε πραγματικός ταξιδευτής, φυσιολάτρης, πεζοπόρος, ανιχνευτής ωραίων ανθρώπινων στιγμών. Γιατί τα Μέθανα διατηρούν ακόμη σε μεγάλο βαθμό, αυτά που άλλοι τόποι έχουν χάσει από χρόνια: ανθρωπιά και ανθεντικότητα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμά ευχαριστούμε:

Τον Δήμαρχο Μεθάνων **Χρήστο Πάλλη**, για τη στήριξη του έργου μας.

Τον **Δημήτρη Πάλλη**, για την αξέχαστη φιλοξενία μας στον ξενώνα "Αρσινόη" και για τις πολλαπλές του βοήθειες.

Τον **Θοδωρή Ιωάννου** και τον **Τζίμη** για την ...

δωρεάν οινοθεραπεία, στα χερσαία και παραθαλάσσια ταβερνάκια τους.

Την **Πεύκα** και τον Θανάση για τις φιλικότατες εξυπηρετήσεις τους.

Τον μακρύ κατάλογο των θαυμάσιων ανθρώπων που γνωρίσαμε στου Πάλλη και με κάθε τρόπο εκδήλωσαν τη συμπαράσταση στο έργο μας. Τον αγαπητό συνάδελφο **Δημήτρη Βρανά**, που και μόνη η παρουσία του συντελούσε στη δημιουργία υψηλού ηθικού και ευχάριστης αιτιόσφαιρας.

Τον αγαπητό φίλο και συνεργάτη **Γιώργο Τάταρη**, που, σε συνεργασία με τον **Σταύρο Κούβαρη**, φιλοτέχνησε τον Χάρτη της Χερσονήσου των Μεθάνων.

Τον εξαίρετο φωτογράφο **Tobias Schorr** για την πρόθυμη συμμετοχή με το φωτογραφικό του υλικό.

Τέλος τον αγαπητό φίλο **Σταύρο Κούβαρη**, χωρίς την παρακλήση και τη συγκινητική και ανιδιοτελή συμπαράσταση του οποίου, το

άρθρο για τα Μέθανα όχι μόνον θα ήταν σημαντικά φτωχότερο αλλά και δεν θα πραγματοποιείτο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ε. Πλατάκη, "ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΜΑΙ ΠΗΓΑΙ ΜΕΘΑΝΩΝ", Αθήνα 1953.
- Α. Μηλιαράκη, "ΤΕΩΓΡΑΦΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΝΕΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ", Βιβλιοθήκη Ιστορικών Μελετών 256, Αθήνα 1888 (Βιβλιοπωλείου Εστίας - Διονυσίου Νότη Καραβία).
- Σ. N. Αθανασίου, "ΜΕΘΑΝΑ ΑΠΟ ΤΟ 10.000 π.Χ. ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 μ.Χ."
- Τοπικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δήμου Μεθάνων, Ποικίλες πληροφορίες για τα Μέθανα.
- Σ. Κούβαρη, Πληροφορίες "in situ" για μονοπάτια, φυσικό περιβάλλον, οικισμούς.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΛΗΨΗΣ: 22980

ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ:	92324
ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ:	92279
ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ:	92893/92478
ΤΑΞΙ:	92279

Κ.Ε.Π:	93131
ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ:	92222
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ:	92324

ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ:

Από Αθήνα: 220 χλμ. Από Θεσσαλονίκη: 680 χλμ.

ΔΙΑΜΟΝΗ - ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

- ♦ ΑΙ ΠΗΓΑΙ:
- ♦ ΜΕΘΑΝΕΙΟΝ:
- ♦ ΣΑΡΩΝΙΣ:
- ♦ ΑΥΡΑ:
- ♦ ΑΠΟΛΛΩΝ:
- ♦ ΑΘΗΝΑ:
- ♦ ΞΕΝΩΝΑΣ "ΑΡΣΙΝΟΗ", ΜΕΓΑΛΟΧΩΡΙ:

- Τηλ. 92378
Τηλ. 92227
Τηλ. 92312
Τηλ. 92550
Τηλ. 92445
Τηλ. 93050
Τηλ. 92900

Υπάρχουν επίσης πάνω από 20 πανσιόν, τα τηλέφωνα των οποίων βρίσκονται στη διάθεση του Κ.Ε.Π (Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών: 22980/93131. Επίσης υπάρχουν πολλά και καλά εστιατόρια, ψηταριές και ψαροταβέρνες στην πρωτεύουσα του Δήμου στο Βαθύ και σε αρκετούς οικισμούς.

